

Diagnoza potencjału samorządów do podjęcia działań na rzecz wdrożenia koncepcji gospodarstw opiekuńczych w Polsce

Raport z badań

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Publikacja opracowana przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie

Instytucja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach

Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich PROW 2014 – 2020

Publikacja bezpłatna opracowana w związku z operacją „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich”, realizowaną w ramach Planu działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Odwiędź portal KSOW – www.ksow.pl
Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Autorzy: Maria Kotkiewicz, Konrad Stępnik, Józefina Król
Projekt okładki i redakcja techniczna: Krzysztof Kucia

Wydawca: Centrum Doradztwa Rolniczego
w Brwinowie Oddział w Krakowie
Dyrektor Jarosław Bomba
e-mail: krakow@cdr.gov.pl

Spis treści

Podsumowanie najważniejszych wniosków z badania.....	3
Wstęp.....	13
Wyniki badań.....	17
Respondenci.....	17
Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych na obszarach wiejskich.....	18
Ocena możliwości współpracy samorządów z przyszłymi gospodarstwami opiekuńczymi .	29
Bariery w tworzeniu gospodarstw opiekuńczych.....	48
Rekomendacje	54
Aneks.....	56
Ankieta dla przedstawicieli instytucji/organizacji o zasięgu lokalnym.....	56
Ankieta dla przedstawicieli instytucji/organizacji o zasięgu regionalnym.....	60

Podsumowanie najważniejszych wniosków z badania

Główne problemy w gminach

- Na problem zwiększającej się liczby osób starszych wymagających opieki wskazało 94% badanych i była to odpowiedź wskazywana o 15 punktów procentowych częściej druga w kolejności opisująca problem niewystarczającej ilości publicznych placówek świadczących opiekę dzienną (79%).
- Analiza rozkładów odpowiedzi w podziale na województwa, w których pracują respondenci przynosi równie ciekawe wnioski. Na kwestię wzrastającej liczby osób starszych wymagających opieki wskazali wszyscy badani z województw Lubuskiego, Kujawsko-Pomorskiego i Łódzkiego i niemal wszyscy z województwa Dolnośląskiego i Małopolskiego.
- Co ciekawe, brak publicznych placówek świadczących opiekę całodobową nie różnicuje wyraźnie respondentów z poszczególnych województw.
- Wśród badanych ze wszystkich województw to osoby z Małopolski oraz województw Świętokrzyskiego i Kujawsko-Pomorskiego najczęściej wskazywali na wysokie koszty samorządów związane z obowiązkiem zapewnienia opieki osobom starszym.
- Relatywnie mocno polaryzuje odpowiedzi problem podjęcia lub kontynuowania pracy zawodowej przez osoby opiekujące się niesamodzielnymi członkami rodziny.
- Również problem braku podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze jest zróżnicowany wojewódzko. Problem ten wyraźnie częściej wskazywany był w województwach Zachodniopomorskim, Śląskim i Małopolskim i zdecydowanie rzadziej w województwach Wielkopolskim, Pomorskim oraz Kujawsko-Pomorskim.
- Problem wysokich kosztów korzystania z usług opiekuńczych dla rodziny osoby starszej jest najmniej zróżnicowany ze względu na województwo. Badani z dwóch województw udzielali wyraźnie innych odpowiedzi od pozostałych respondentów. W województwie Podkarpackim wszyscy badani wskazali na ten problem, natomiast respondenci z Opolszczyzny wskazywali na ten problem najrzadziej

Główne problemy w województwach

- Najczęściej wskazywanym problemem przez respondentów była zwiększająca się liczba osób starszych wymagających opieki (99%) oraz duże koszty dla rodzin osób starszych, które muszą ponosić za korzystanie z usług opiekuńczych (85%).

- Wyraźnie mniej badanych wskazało na problem wysokich kosztów ponoszonych przez samorządy wynikające z obowiązku zapewnienia opieki osobom starszym (63%), natomiast jedynie nieco ponad 1/3 badanych wskazała na brak podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze jako problem w województwie (38%).

Główne problemy – porównanie

- Trzy najczęściej wskazywane problemy w obu grupach były takie same.
- Najczęściej wskazywanym problemem z widoczną przewagą nad innymi wskazaniami był problem zwiększającej się liczby osób starszych wymagających opieki.
- Istotną różnicę we wskazaniach należy zauważyć w przypadku problemu braku podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze.

Zainteresowanie usługami dla osób starszych w gminie

- Według badanych najbardziej potrzebnymi typami usług są opieka w Dziennym Domu Pomocy dofinansowana przez samorząd terytorialny (łącznie 83% odpowiedzi twierdzących, z czego 42% odpowiedzi skrajnie pozytywnych) oraz pobyt w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny (83% odpowiedzi twierdzących, z czego 39% odpowiedzi skrajnie pozytywnych).
- Dwie kolejne usługi, które zostały umieszczone w kafeterii odpowiedzi uzyskały zdecydowanie niższe poparcie badanych. Pobyt w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatny) wskazało 33% badanych, natomiast opiekę w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatnie) 32%. Nie oznacza to jednak, że badani jednoznacznie uznali, że nie ma zapotrzebowania na tego typu usługi, o czym mogą świadczyć wysokie odsetki odpowiedzi "trudno powiedzieć".
- Analiza danych wskazuje na fakt, że respondenci widzą zapotrzebowanie raczej na usługi finansowane przez samorząd terytorialny, niż usługi komercyjne.
- Analiza zróżnicowania terytorialnego wskazań zapotrzebowania na określony typ usługi przynosi kilka ciekawych wniosków w przypadku dwóch usług, mianowicie pobytu w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatnie) oraz opieki w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatnie).

W przypadku pierwszego typu usług, wyraźnie częściej niż w pozostałych województwach wskazywano na zapotrzebowanie na tego typu usługi w województwie Dolnośląskim, Śląskim, Podlaskim oraz Świętokrzyskim. Warto zauważyć, że najwięcej niezdecydowanych respondentów pracuje w województwach Zachodniopomorskim, Lubuskim, Lubelskim oraz Pomorskim, natomiast najwięcej osób które nie dostrzegają zapotrzebowania na omawianą usługę pracuje w województwach Opolskim, Mazowieckim, Kujawsko-Pomorskim oraz Łódzkim. W przypadku drugiej ze wspomnianych usług, rozkład odpowiedzi jest bardzo zróżnicowany. Zdecydowanie największe zapotrzebowanie na tego typu usługi wyrazili respondenci z województw Lubuskiego, Dolnośląskiego, Podkarpackiego, Śląskiego oraz Małopolskiego, natomiast największy odsetek osób uważających za niepotrzebne komercyjne usługi opiekuńcze w Dziennych Domach Pomocy pracuje w województwie Kujawsko-Pomorskim, Mazowieckim oraz Podlaskim.

- respondenci z województw Kujawsko-Pomorskiego oraz Mazowieckiego najsilniej przeciwstawiają się komercyjnym rozwiązaniom w zakresie usług opiekuńczych. Mapy ilustrują również, że największą potrzebę usług komercyjnych dostrzegają respondenci z dolnego śląska.

Zainteresowanie usługami dla osób starszych w województwie

- Respondenci jednoznacznie wskazali, że największe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze występuje w przypadku Opieki w Dziennym Domu Pomocy dofinansowanym przez samorząd terytorialny (94% odpowiedzi, z czego 67% odpowiedzi „bardzo potrzebne”) oraz Pobytu w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny (94% odpowiedzi, z czego 68% odpowiedzi „bardzo potrzebne”).
- Zapotrzebowanie na usługi pobytu w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatne) wskazało 47% badanych (14% odpowiedzi „bardzo potrzebne”), natomiast w przypadku opieki w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatnie) odsetek wskazań wyniósł 45% (6% odpowiedzi „bardzo potrzebne”).

Zainteresowanie usługami dla osób starszych – porównanie

- Rozkład odpowiedzi w grupie osób reprezentujących instytucje wojewódzkie jest niezwykle zbliżony do rozkładu z badań osób reprezentujących poziom gminny.
- Tak jak w przypadku badań wśród pracowników gminnych, tak i w przypadku badań wśród pracowników instytucji wojewódzkich, zapotrzebowanie na usługi komercyjne jest zdaniem badanych zdecydowanie mniejsze, niż na usługi finansowane przez samorząd terytorialny.

Formy prawne gospodarstw opiekuńczych w badaniach gminnych

- Wśród zaproponowanych form prawnych, dwie zdaniem respondentów sprawdziłyby się w praktyce zdecydowanie bardziej niż pozostałe, mianowicie gospodarstwa opiekuńcze prowadzone przez spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd gminny (14% odpowiedzi bardzo dobra, 45% odpowiedzi raczej dobra) oraz gospodarstwa opiekuńcze prowadzone przez osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą (12% odpowiedzi bardzo dobra, 44% odpowiedzi raczej dobra).

Formy prawne gospodarstw opiekuńczych w badaniach wojewódzkich

- Wśród badanych reprezentujących instytucje wojewódzkie inne formy prawne zostały ocenione jako te, które mają największą szansę sprawdzenia się w praktyce. Według badanych najbardziej odpowiednią formą prawną prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego jest spółdzielnia socjalna osób prawnych współtworzona przez samorząd.

Formy prawne gospodarstw opiekuńczych – porównanie

- Analiza porównawcza grupy badanych, którzy reprezentują instytucje gminne oraz instytucje wojewódzkie zwraca uwagę, że opinie nie różnią się co do najbardziej właściwej (sprawdzającej się w praktyce) formy prawnej, jaką jest prowadzenie gospodarstwa opiekuńczego przez spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd.
- O ile wśród osób reprezentujących instytucje gminne, forma prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego przez organizację pozarządową w formie spółki non-profit była najrzadziej wskazywaną formą, tak w przypadku badanych z grupy

pracowników wojewódzkich było to rozwiązanie, które cieszyło się drugim w kolejności poparciem.

- Badani reprezentujący instytucje wojewódzkie ocenili, że prowadzenie gospodarstwa opiekuńczego przez osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą jest rozwiązaniem, które ma najmniejszą szansę sprawdzenia się w praktyce, natomiast wśród badanych z instytucji gminnych, było to rozwiązanie, które zyskało bardzo duże poparcie.
- Kolejnym ciekawym wnioskiem jest większe niezdecydowanie pracowników gminnych w ocenie form działalności gospodarstw opiekuńczych niż w przypadku pracowników wojewódzkich.

Grupy interesariuszy w badaniach gminnych

- Najbardziej zainteresowaną działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych grupą interesariuszy są samorządy gminne (61%).
- Warto zwrócić uwagę, że w przypadku dwóch odpowiedzi, które uzyskały mniejszy odsetek odpowiedzi wskazujący zainteresowanie podmiotów omawianymi działaniami, odsetek odpowiedzi „całkowity brak zaufania” oraz „umiarkowany brak zaufania” nie jest radykalnie wyższy niż w przypadku pozostałych dwóch odpowiedzi. Największe różnice dostrzec można w przypadku odpowiedzi „trudno powiedzieć”.
- w przypadku wskazań samorządu gminy jako interesariuszy zainteresowanych działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych, to zdecydowanie rzadziej wskazywali tę grupę pracownicy z województw Zachodniopomorskiego i Pomorskiego.
- Najwięcej osób, które uznały, że samorządy gminy nie będą zainteresowane omawianym typem działań pracuje natomiast w województwie Śląskim, Świętokrzyskim oraz Warmińsko-Mazurskim. Warto zaznaczyć, że badani z województwa Zachodniopomorskiego byli najmniej zdecydowani co do wyboru odpowiedzi w przypadku każdej z czterech proponowanych w kafeterii grup interesariuszy.
- Pracownicy z Opolszczyzny, Pomorza i Śląska najczęściej wskazywali organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności jako grupę niezainteresowanych.

- Analizując rozkłady odpowiedzi dotyczące podmiotów ekonomii społecznej należy zauważyć, że największy odsetek osób, które uznały, że jest to niezainteresowana grupa interesariuszy pracuje w województwie Łódzkim.

Grupy interesariuszy w badaniach wojewódzkich

- Badani reprezentujący instytucje wojewódzkie wskazali jako najbardziej zainteresowaną grupę interesariuszy działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych samorządy gminne. Drugim najczęściej wskazywanym podmiotem były osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich.

Grupy interesariuszy – porównanie

- Porównując wyniki analizy respondentów reprezentujących instytucje gminne i wojewódzkie należy wskazać, że obie grupy badanych wskazały samorząd gminy jako podmiot, który mógłby być najbardziej zainteresowany działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych.
- Zdaniem pracowników instytucji wojewódzkich, drugą najbardziej zainteresowaną grupą interesariuszy mogą być osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich. Ta grupa interesariuszy zdaniem pracowników instytucji gminnych byłaby niemal najmniej zainteresowana spośród wymienionych w kafeterii grup.
- Pracownicy gminnych instytucji uznali, że najmniej zainteresowanymi byłyby organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności, a w przypadku pracowników instytucji wojewódzkich, byłyby to podmioty ekonomii społecznej.

Gotowość instytucji do podjęcia działań na rzecz powstawania gospodarstw opiekuńczych – badania gminne

- Ponad połowa badanych (56%) uznała, że ich gmina nie jest gotowa do podjęcia tego typu działań, a jedynie ¼ badanych (25%) stwierdziła, że jest gmina jest gotowa. Wśród badanych, 19% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.
- Wśród grup pracowników, które pozytywnie oceniają gotowość gmin są przede wszystkim pracownicy LGD (56% spośród nich ma takie zdanie), przedstawiciele innych instytucji niż wymienione w kafeterii (38%) oraz przedstawiciele innych gminnych instytucji (33%).

Gotowość instytucji do podjęcia działań na rzecz powstawania gospodarstw opiekuńczych – badania wojewódzkie

- Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie diametralnie różni się jednak od odpowiedzi pracowników gminnych. Znacznie ponad połowa pracowników instytucji wojewódzkich (62%) jest zdania, że instytucja, w której pracują byłaby gotowa do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych.
- wszyscy pracownicy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej uznali, że ich instytucje są gotowe na działania wspierające powstawanie gospodarstw opiekuńczych.
- w Urzędach Marszałkowskich, Urzędach Wojewódzkich oraz innych instytucjach wojewódzkich, większość pracowników uznała, że ich instytucje nie są gotowe na tego typu działania.

Gotowość instytucji do podjęcia działań na rzecz powstawania gospodarstw opiekuńczych – porównanie

- W porównaniu do pracowników oceniających samorzady gminne, pracownicy instytucji wojewódzkich, oceniając gotowość tych instytucji do podejmowania działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych, oceniali ją zdecydowanie bardziej pozytywnie i byli przy tym bardziej zdecydowani w swoich sądach.

Propozycje działań do podjęcia przez instytucje samorządu gminnego

- W pierwszej kolejności należy zauważyć, że wśród wszystkich typów działań, cztery uzyskały zdecydowanie większe poparcie niż pozostałe. Są to kolejno promowanie koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze (86%), zorganizowanie szkoleń dla członków rodzin rolniczych zainteresowanych świadczeniem usług opiekuńczych (82%), zidentyfikowanie członków rodzin rolniczych gotowych do świadczenia usług opiekuńczych (79%) oraz uczestniczenie w pracach sieci na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych (72%).
- Warto zwrócić uwagę, że w przypadku czterech odpowiedzi, które uzyskały poniżej 50% wskazań badanych pozostali badani zdecydowanie częściej wskazywali odpowiedź „trudno powiedzieć” niż odpowiedź „nie”. Oznacza to, że badani nie byli zdecydowani co do tych działań, a nie odrzucali ich jako działania, których samorząd gminy nie mógłby podjąć.

- Analiza rozkładu odpowiedzi ze względu na miejsce pracy respondentów nie pokazuje różnic w preferencjach.

Propozycje działań do podjęcia przez instytucje wojewódzkie

- Promowanie koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze było najczęściej wskazywanym działaniem przez badanych (78%).
- Najbardziej wskazywanym działaniem, które mogłaby podjąć instytucja wojewódzka było finansowanie wsparcia procesu powstawania gospodarstw opiekuńczych (37%).

Propozycje działań – porównanie

- Wśród badanych reprezentujących instytucje wojewódzkie nie występują tak duże różnice w odpowiedziach, jak w przypadku pracowników gminnych.
- Podobnie jak w przypadku badań wśród pracowników instytucji gminnych, tak i w przypadku respondentów pracujących w instytucjach wojewódzkich, najniższe odsetki odpowiedzi wskazujących dane działanie nie oznaczają negowania możliwości ich podjęcia. Zdecydowana większość badanych, którzy nie wskazywali danego działania udzieliła odpowiedzi „trudno powiedzieć”, a nie „nie”.

Wsparcie dla Podmiotów Ekonomii społecznej udzielane przez samorząd gminy

- Badani najczęściej wskazywali na następujące działania: kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek dziennego pobytu (63%), kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek całodobowych (60%), organizowanie otwartych konkursów ofert na świadczenie usług opiekuńczych (55%) oraz pomoc w kwestiach administracyjnych (księgowość, porady prawne itp.) (54%).
- Analiza różnic w odpowiedziach respondentów w podziale na miejsce pracy przynosi ciekawe wnioski. Przedstawiciele władz samorządowych oraz Lokalnych Grup Działania są największymi zwolennikami kierowania na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek dziennego pobytu. Przedstawiciele innych organizacji pozarządowych lub podmiotów ekonomii społecznej byli natomiast największymi zwolennikami kierowania na podstawie decyzji

administracyjnej osób starszych do placówek całodobowych oraz użyczenia lokalu na siedzibę.

Przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w gminie

- Analiza rozkładu odpowiedzi wskazuje, że jedynie brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych nie powinien stanowić bariery. Ponad 1/3 badanych uznała, że nie będzie to barierą (38%), a mniej niż 1/3 badanych (30%) uznała, że będzie.
- Również brak zainteresowania ze strony samorządu województwa może nie stanowić bariery, jednak tutaj niemal połowa badanych (49%) nie potrafiła postawić jednoznacznej oceny.
- Wśród przeszkód, które wskazywane były najczęściej znajduje się brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze (76%), trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze (72%), trudną sytuację finansową gminy (63%) oraz brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze (62%).
- W przypadku tych odpowiedzi, które uzyskały nieco mniejszy odsetek wskazań jako możliwe bariery, należy wskazać, że nie jest to jednoznaczne z większym wskazaniem odpowiedzi „zdecydowanie nie” oraz „raczej nie”. Respondenci w tym przypadku częściej nie potrafili jednoznacznie wskazać swojej opinii. Tym samym nie uważali, że wymienione bariery nie będą występowały.

Przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w województwie

- Najwięcej wskazań otrzymały natomiast odpowiedzi brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze (82%), trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze (71%), trudna sytuacja finansowa gminy (68%), brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych (60%), brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich (58%) oraz brak wsparcia instytucji rządowych (52%).

Przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych – porównanie

- Największa różnica dotyczy braku zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych. Co ciekawe, przedstawiciele instytucji wojewódzkich uważają to za ważną przeszkodę, natomiast przedstawiciele instytucji gminnych nie. Tak duże różnice nie występują jednak w przypadku zainteresowania samorządu województwa.
- Istotna różnica wystąpiła również w przypadku braku odpowiedzi „brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze. Wydaje się jednak, że jest to logiczna konsekwencja obszaru, do którego odnosili się respondenci obu grup zawodowych. Na terenie województwa jest większa szansa na odnalezienie takich organizacji niż na terenie jednej gminy.
- Najczęściej wskazywanymi odpowiedziami w obu przypadkach były kolejno brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze oraz trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze.

Wstęp

Projekt badawczy „Diagnoza potencjału samorządów do podjęcia działań na rzecz wdrożenia koncepcji gospodarstw opiekuńczych w Polsce” zrealizowany został przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie w ramach wdrażania operacji „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich”, która była została dofinansowana przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (Plan Operacyjny KSOW 2016-2017).

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie od lat prowadzi działania zmierzające do rozwoju w Polsce rolnictwa społecznego. Najlepszym przykładem działań w tym obszarze zakończonych sukcesem jest powstanie i funkcjonowanie Sieci Zagród Edukacyjnych. Rozwój w Polsce gospodarstw opiekuńczych jest kolejnym wyzwaniem w zakresie rolnictwa społecznego podjętym przez CDR o/Kraków. Projekt „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich” nie był pierwszym dotyczącym usług opiekuńczych w gospodarstwach rolnych, jaki był realizowany przez ten podmiot. W ramach projektu „Gospodarstwa opiekuńcze – budowanie sieci współpracy” wypracowano koncepcję rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce oraz zapoznano z nią doradców rolniczych, a za ich pośrednictwem zainteresowanych mieszkańców obszarów wiejskich. Omawiany w niniejszej publikacji projekt jest zatem swoistą kontynuacją już podjętych działań i kolejnym logicznie uzasadnionym etapem rozwoju w Polsce gospodarstw opiekuńczych.

Realizacja operacji była ważnym krokiem w kierunku rozwiązania syndromu problemów, które dotyczą polskie społeczeństwo, w tym w szczególności mieszkańców obszarów wiejskich. Ze względu na charakter niniejszej publikacji poszczególne zjawiska składające się na ów syndrom zostaną jedynie wymienione. Więcej szczegółów na ich temat znaleźć można w wydany przez CDR O/Kraków opracowaniu „Gospodarstwa opiekuńcze – budowa sieci współpracy”, które jest dostępne na stronie internetowej www.gospodarstwa-opiekuncze.pl.

Na wspomniany tu syndrom zjawisk składają się następujące społeczne fenomeny:

- Starzenie się społeczeństwa,
- Niewystarczająca liczba placówek opiekuńczych dla osób starszych oraz niewystarczająca liczba miejsc w istniejących placówkach – problem szczególnie odczuwalny na obszarach wiejskich,
- Wysokie koszty zapewnienia opieki osobom starszym i osób niesamodzielnym, jakie muszą ponosić samorzady oraz opiekunowie i rodziny osób starszych i osób niesamodzielnym,
- Dezaktywizacja zawodowa opiekunów osób starszych i osób niesamodzielnym,
- Osamotnienie osób starszych, związane m.in. z emigracją najbliższych członków rodziny,
- Wyludnianie się obszarów wiejskich,
- Konieczność dywersyfikacji dochodów, szczególnie w małych gospodarstwach rolnych,
- Niewykorzystane zasoby siły roboczej w gospodarstwach rolnych,
- Niewystarczający poziom współpracy samorządów na obszarach wiejskich z innymi podmiotami, które mogłyby stanowić wsparcie w rozwoju sieci usług opiekuńczych,
- Brak kanałów wymiany wiedzy pomiędzy aktorami kluczowymi dla rozwoju w Polsce sieci usług społecznych na obszarach wiejskich, w szczególności na obszarach wiejskich.

Doświadczenie innych rozwiniętych krajów oraz opracowania polskich ekspertów wskazują, że skutecznym sposobem na przezwycięzenie opisanego powyżej syndromu negatywnych zjawisk jest rozwijanie sieci gospodarstw opiekuńczych. Argumenty przemawiające za podejmowaniem działań na rzecz rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce:

1. Są one innowacyjną odpowiedzią na trendy demograficzne obserwowane w naszym kraju. Wydłużanie się życia mieszkańców Polski i związane z tym starzenie się społeczeństwa to powszechnie znane fakty. Należy przy tym zwrócić uwagę, że z punktu widzenia przyszłych i obecnych seniorów ważna jest nie tylko sama oczekiwana długość życia, ale także jego jakość. Istotne jest, by osoby starsze jak najdłużej mogły pozostawać sprawne

i aktywne społecznie. Starzenie się społeczeństwa powoduje zatem, że rośnie zapotrzebowanie na nowoczesne usługi rehabilitacyjne, terapeutyczne, integracyjne i opiekuńcze.

2. Liczne badania naukowe wskazują, że obszary wiejskie i rolnictwo stwarzają ogromne możliwości w zakresie rozwoju tego typu usług. Kontakt z naturą, przebywanie w gospodarstwie rolnym i uczestnictwo w jego codziennym życiu mają dobroczynny wpływ na ludzkie zdrowie i kondycję. Jest to drugi istotny argument przemawiający za zasadnością działań na rzecz powiązania ze sobą działalności rolniczej z usługami opiekuńczymi.
3. Powstawanie gospodarstw opiekuńczych będzie sprzyjać podnoszeniu jakości życia na obszarach wiejskich. Przyczynią się one do rozwiązania problemu nierówności w dostępie do usług społecznych, które szczególnie dotyczą mieszkańców mniejszych miejscowości. Będzie to miało znaczenie nie tylko dla osób wymagających bezpośredniego wsparcia, ale także dla opiekunów osób niesamodzielnych, którzy nierzadko muszą rezygnować z własnej kariery zawodowej.
4. Wzbogacanie oferty gospodarstw o kolejne funkcje jest szansą dla wielu polskich rolników. Usługi opiekuńcze mogą pozwalać na zwiększenie (dywersyfikację lub różnicowanie) dochodowości gospodarstw rolnych, zwłaszcza w kontekście rosnącego popytu na tego typu ofertę. Urzeczywistnienie w praktyce idei rolnictwa społecznego będzie sprzyjać ponadto zwiększaniu roli, jaką odgrywają rolnicy w swoich społecznościach lokalnych oraz kształtowaniu pozytywnego wizerunku całego sektora rolniczego w Polsce.

Koncepcja rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce zakłada ścisłą współpracę pomiędzy rolnikami, doradcami rolniczymi, organizacjami pozarządowymi, administracją państwową a jednostkami samorządu terytorialnego. Konieczność takiej współpracy wynika wprost z przepisów normujących działalność opiekuńczą w Polsce. Stworzenie sieci usług społecznych, których istotną częścią będą gospodarstwa opiekuńcze będzie niemożliwe bez współpracy z Samorządami także ze względu na dostępne źródła ich finansowania (Regionalne Programy Operacyjne) oraz ze względu na fakt, że niektóre źródła finansowania będą dedykowane jednostkom

samorządu (np. program rządowy Senior +). Kluczowe jest zatem dotarcie z wypracowaną koncepcją rozwoju gospodarstw opiekuńczych do tak aktorów ważnych w procesie jej wdrażania. Z drugiej strony równie ważne jest pozyskanie wiedzy podejmowanej przez samorządy i administrację państwową na rzecz rozwoju usług opiekuńczych. Dzięki temu możliwe będzie dopracowanie i rozbudowanie koncepcji oraz zacieśnienie współpracy na rzecz jej realizacji.

Głównym celem projektu „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich” była wymiana wiedzy oraz nawiązanie współpracy pomiędzy aktorami istotnymi z punktu widzenia rozwoju gospodarstw opiekuńczych, dzięki której możliwy będzie ich rozwój w Polsce. Cel ten został osiągnięty przez realizację następujących celów szczegółowych:

1. zorganizowanie 16 seminariów wojewódzkich, w których wzięło udział ponad 500 przedstawicieli podmiotów będących istotnymi aktorami w procesie rozwoju gospodarstw opiekuńczych, m.in. przedstawiciele instytucji samorządowych, administracji państwowej oraz doradztwa rolniczego,
2. przeprowadzenie badania społecznego pozwalającego pozyskać wiedzę od istotnych aktorów w procesie rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce,
3. opracowanie publikacji prezentującej efekty wymiany wiedzy pomiędzy aktorami istotnymi z punktu widzenia rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce
4. promocja efektów realizacji projektu poprzez rozpowszechnianie opracowanej publikacji.

Niniejszy raport z badań stanowi efekt realizacji drugiego spośród wymienionych powyżej celów szczegółowych. Do zbierania materiału empirycznego posłużyły ankiety audytoryjne, które były wypełniane przez uczestników 16 seminariów wojewódzkich. Ze względów technicznych konieczne było przygotowanie 2 kwestionariuszy ankiet: dedykowanego przedstawicielom instytucji wojewódzkich oraz dedykowanego przedstawicielom instytucji o lokalnym zasięgu działania. Kwestionariusze ankiet znajdują się w aneksie do niniejszego raportu.

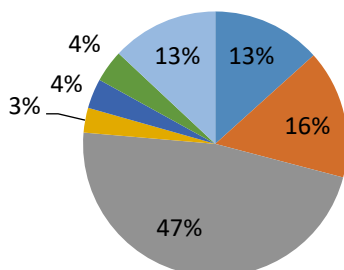
Wyniki badań

Respondenci

Największy odsetek spośród badanych stanowili pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej (47%). Pozostałe grupy respondentów były zdecydowanie mniej reprezentowane. Drugą pod względem udziału w badaniu grupą respondentów byli pracownicy Urzędów Gmin (16%), dalej przedstawiciele władz samorządowych (13%) oraz reprezentanci innych grup respondentów (13%). Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że wśród osób, które reprezentowali inne niż opisane w kafeterii odpowiedzi instytucje, najbardziej liczni byli pracownicy Ośrodków Doradztwa Rolnego (35 osób). Pozostałe instytucje, w ramach kategorii „inne”, w których pracują respondenci były reprezentowane jednostkowo. Ci respondenci to pracownicy spółdzielni socjalnej (1 osoba), ekspert-gerontolog (1 osoba), przedstawiciel gospodarstwa opiekuńczego (1 osoba), pracownicy Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolnego (3 osoby) oraz 2 rolników. Kolejne grupy zawodowe, które były reprezentowane w badaniu to kolejno przedstawiciele Lokalnych Grup Działania (4%), przedstawiciele innej organizacji pozarządowej lub podmiotu ekonomii społecznej (4%) oraz pracownicy innych gminnych instytucji (3%).

Proszę wskazać, do której grupy respondentów się Pan/i zalicza (n=330)

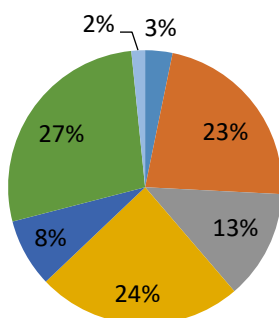
- Przedstawiciel/ka władz samorządowych
- Pracownik/czka Urzędu Gminy
- Pracownik/czka Ośrodka Pomocy Społecznej
- Pracownik/ka innej gminnej instytucji
- Przedstawiciel/ka Lokalnej Grupy Działania
- Przedstawiciel/ka innej organizacji pozarządowej lub podmiotu ekonomii społecznej
- Innej, proszę wpisać jakiej

Wśród badanych reprezentujących instytucje wojewódzkie można zauważyć większe zróżnicowanie grup zawodowych. Łącznie, w badaniu wzięło udział 66 respondentów, a wśród najliczniejszych grup należy wskazać, że aż w trzech przypadkach ich odsetek oscyluje około ¼ wszystkich badanych. Pracownicy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej stanowili 27% badanych, pracownicy Urzędów Wojewódzkich 24%, natomiast pracownicy Urzędów Marszałkowskich 23%. Kolejne grupy badanych były zdecydowanie mniej reprezentowane w badaniu. Pracownicy Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej stanowili 13% badanych, pracownicy innych wojewódzkich instytucji 8%, a przedstawiciele władz samorządowych 3%. Kategoria „inne” została wskazana jedynie przez 2% badanych, jednak żaden z nich nie wskazał jaką instytucję reprezentuje.

Proszę wskazać, do której grupy respondentów się Pan/i zalicza (n=66)

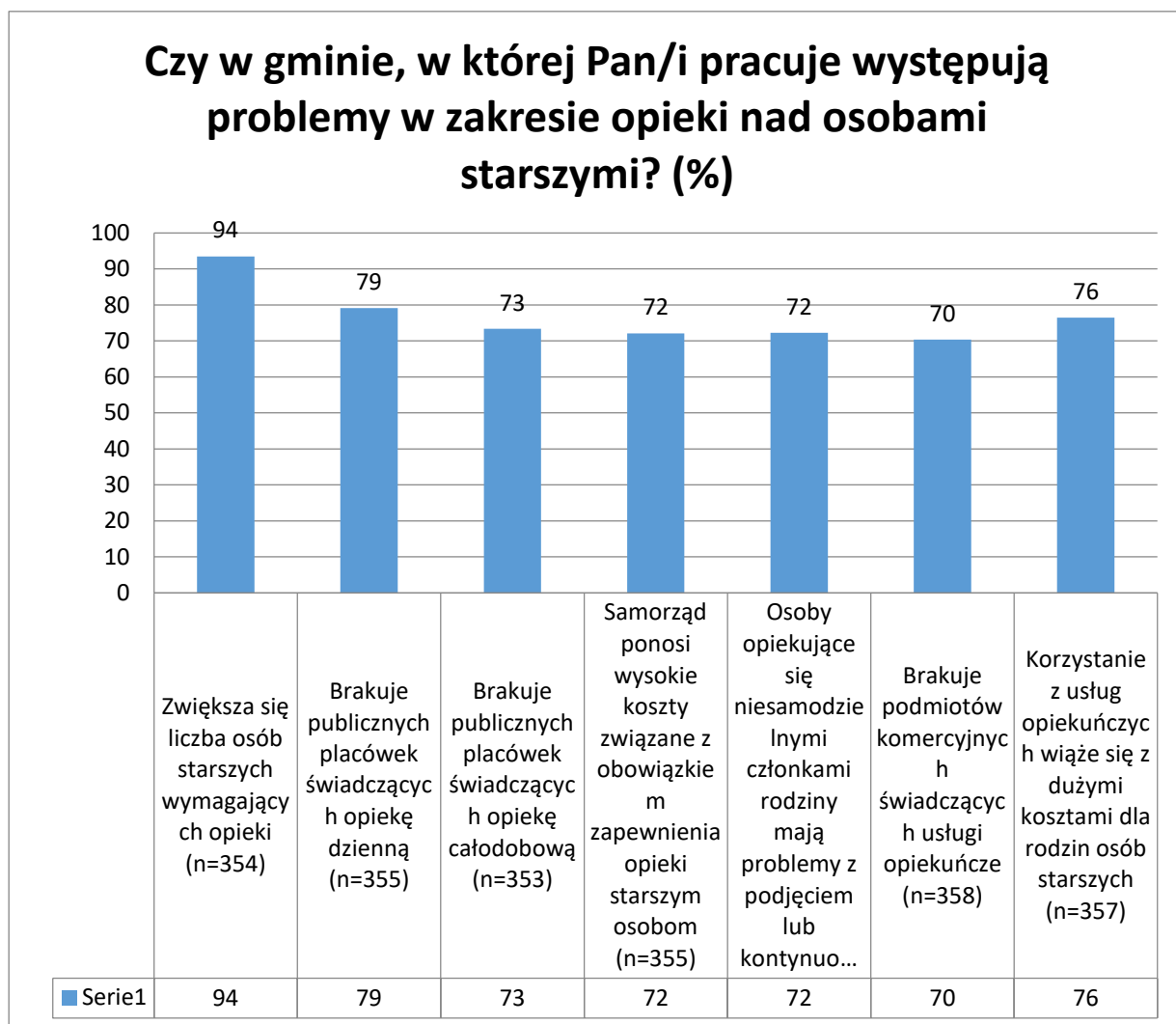
- Przedstawiciel/ka władz samorządowych
- Pracownik/czka Urzędu Marszałkowskiego
- Pracownik/czka Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
- Pracownik/czka Urzędu Wojewódzkiego
- Pracownik/czka innej wojewódzkiej instytucji
- Pracownik/czka Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej
- Innej, proszę wpisać jakiej

Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych na obszarach wiejskich

W pierwszej kolejności, badani zostali poproszeni o wskazanie obszarów problemowych w zakresie opieki nad osobami starszymi. Jak pokazuje poniższy wykres, jeden z problemów w zakresie opieki ze wskazanych w kafeterii odpowiedzi występuje zdaniem respondentów wyraźnie częściej niż pozostałe. **Na problem**

zwiększającej się liczby osób starszych wymagających opieki wskazało 94% badanych i była to odpowiedź wskazywana o 15 punktów procentowych częściej druga w kolejności opisująca problem niewystarczającej ilości publicznych placówek świadczących opiekę dzienną (79%). Pozostałe problemy, które respondenci mieli zdiagnozować w gminie, w której pracują również uzyskały wysokie odsetki wskazań. Na problem dużych kosztów dla rodzin osób starszych korzystania z usług opiekuńczych wskazało 76% badanych, a na brak publicznych placówek świadczących opiekę całodobową 73%. Na fakt, że samorząd ponosi wysokie koszty związane z obowiązkiem zapewnienia opieki starszym osobom oraz problem podjęcia lub kontynuowania pracy przez osoby opiekujące się niesamodzielnymi członkami rodzin wskazał taki sam odsetek respondentów (po 72%). Najrzadziej wskazywanym problemem według respondentów jest natomiast brak podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze (70%).

Analiza rozkładów odpowiedzi w podziale na województwa, w których pracują respondenci przynosi równie ciekawe wnioski. Na kwestię **wzrastającej liczby osób starszych wymagających opieki wskazali wszyscy badani z województw Lubuskiego, Kujawsko-Pomorskiego i Łódzkiego i niemal wszyscy z województwa Dolnośląskiego i Małopolskiego.** Wyraźnie mniej dostrzegają ten problem respondenci z województw Zachodniopomorskiego i Śląskiego. Z kolei na brak publicznych placówek świadczących opiekę dzienną zwracali najczęściej uwagę badani z województwa Opolskiego i Pomorskiego, zaś zdecydowanie rzadziej z województw Zachodniopomorskiego, Podkarpackiego. **Co ciekawe, brak publicznych placówek świadczących opiekę całodobową nie różnicuje wyraźnie respondentów z poszczególnych województw.** Odstępstwem są tutaj województwa Mazowieckie i Opolskie. W pierwszym, mniej niż połowa badanych wskazała ten problem, natomiast na Opolszczyźnie problem ten był wskazywany najczęściej spośród wszystkich województw.

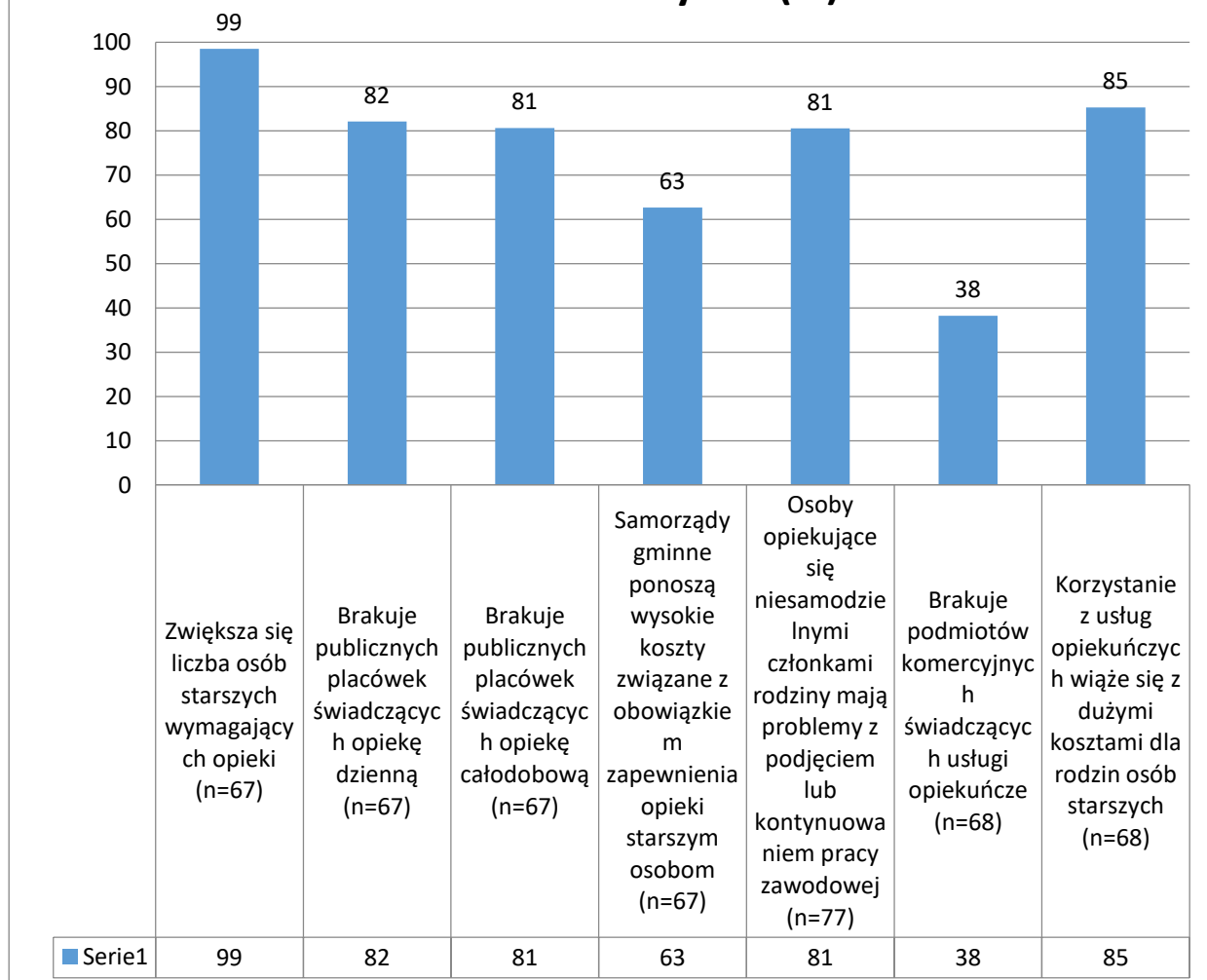
Wśród badanych ze wszystkich województw to osoby z Małopolski oraz województw Świętokrzyskiego i Kujawsko-Pomorskiego najczęściej wskazywali na wysokie koszty samorządów związane z obowiązkiem zapewnienia opieki osobom starszym. Najrzadziej na ten problem wskazywali natomiast mieszkańcy Śląska oraz Podlasia. **Relatywnie mocno polaryzuje odpowiedzi problem podjęcia lub kontynuowania pracy zawodowej przez osoby opiekujące się niesamodzielnymi członkami rodziny.** Można powiedzieć, że badani z województw Mazowieckiego, Łódzkiego, Kujawsko-Pomorskiego, Pomorskiego, Podlaskiego, Lubuskiego i Dolnośląskiego wyraźnie częściej wskazywali ten problem niż mieszkańcy pozostałych województw (Wielkopolskie, Zachodniopomorskie, Opolskie, Warmińsko-Mazurskie, Świętokrzyskie, Lubelskie, Podkarpackie, Śląskie, Małopolskie).

Również problem braku podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze jest zróżnicowany wojewódzko. Problem ten wyraźnie częściej wskazywany był w województwach Zachodniopomorskim, Śląskim i Małopolskim i zdecydowanie rzadziej w województwach Wielkopolskim, Pomorskim oraz Kujawsko-Pomorskim. Problem wysokich kosztów korzystania z usług opiekuńczych dla rodziny osoby starszej jest najmniej

zróżnicowany ze względu na województwo. Badani z dwóch województw udzielali wyraźnie innych odpowiedzi od pozostałych respondentów. W województwie Podkarpackim wszyscy badani wskazali na ten problem, natomiast respondenci z Opolszczyzny wskazywali na ten problem najrzadziej (mniej niż połowa z badanych z woj. Opolskiego wskazała na ten problem).

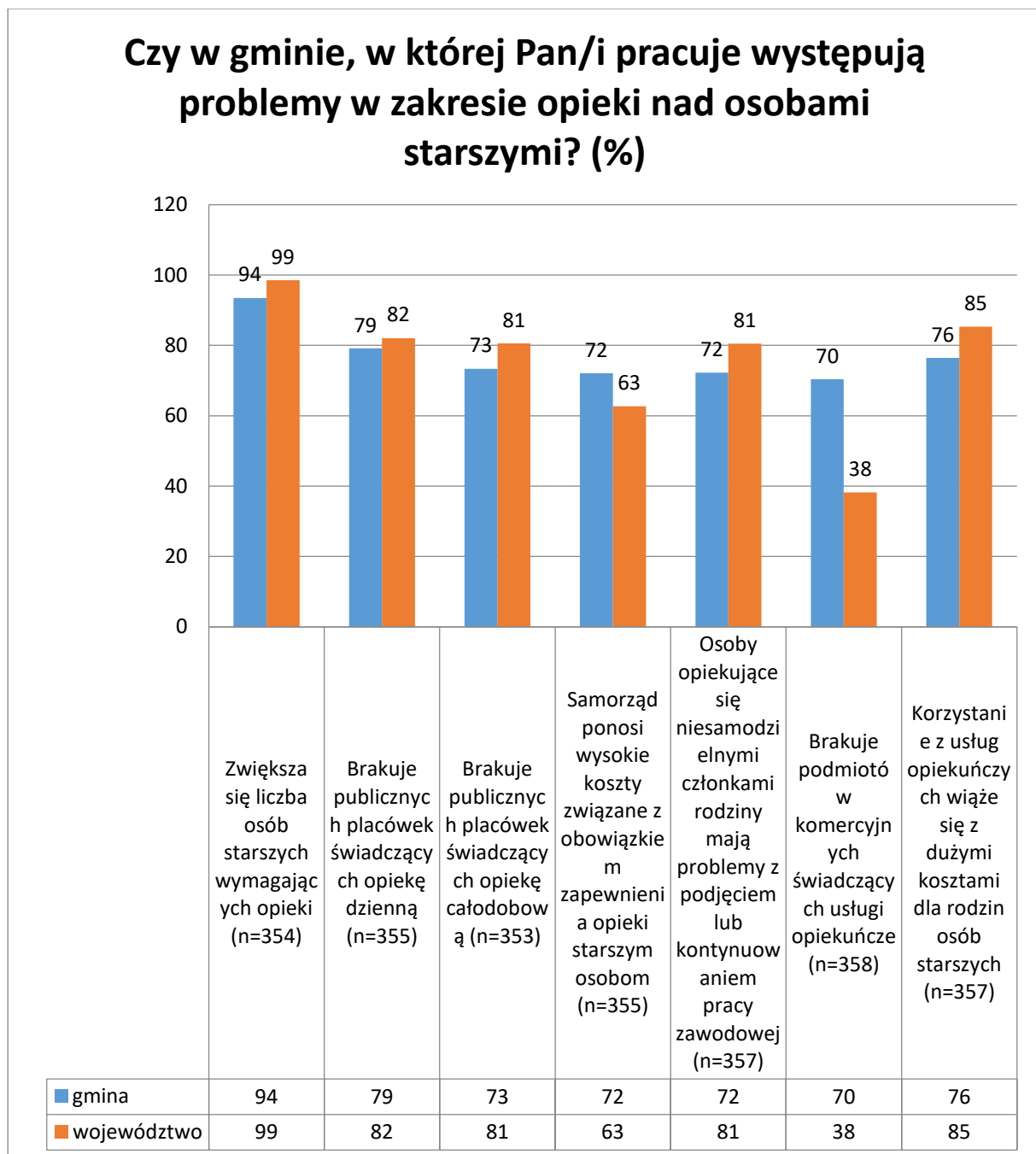
O wskazanie problemów w zakresie opieki nad osobami starszymi zostali również poproszeni reprezentanci instytucji wojewódzkich. **Najczęściej wskazywanym problemem przez respondentów była zwiększająca się liczba osób starszych wymagających opieki (99%) oraz duże koszty dla rodzin osób starszych, które muszą ponosić za korzystanie z usług opiekuńczych (85%).** Również wysoki odsetek badanych wskazał na problem braku publicznych placówek świadczących opiekę dzienną (82%), problem braku publicznych placówek świadczących opiekę całodobową (81%) oraz problem z podjęciem lub kontynuowaniem pracy zawodowej (81%). **Wyraźnie mniej badanych wskazało na problem wysokich kosztów ponoszonych przez samorzady wynikające z obowiązku zapewnienia opieki osobom starszym (63%), natomiast jedynie nieco ponad 1/3 badanych wskazała na brak podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze jako problem w województwie (38%).**

Czy w województwie, w którym Pan/i pracuje, występują problemy w zakresie opieki nad osobami starszymi? (%)

Porównując odpowiedzi udzielone przez uczestników badań prowadzonych w gminach oraz w województwach, należy wskazać, że istnieją zarówno podobieństwa jak i różnice we wskazaniach problemów. **Trzy najczęściej wskazywane problemy w obu grupach były takie same. Najczęściej wskazywanym problemem z widoczną przewagą nad innymi wskazaniami był problem zwiększającej się liczby osób starszych wymagających opieki.** Kolejne dwie najczęściej wskazywane odpowiedzi również były takie same, choć ich kolejność różni się. Drugim najczęściej wskazywanym problemem w badaniach gminnych był brak publicznych placówek świadczących opiekę dzienną. Ta odpowiedź w badaniach wojewódzkich uplasowała się na trzecim miejscu. Natomiast trzecim najczęściej wskazywanym problemem w badaniach gminnych były wysokie koszty dla rodzin osób starszych

za korzystanie z usług opiekuńczych. Ta odpowiedź uplasowała się na drugim miejscu w badaniach gminnych. **Istotną różnicę we wskazaniach należy zauważyć w przypadku problemu braku podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze.** Co prawda, w obu przypadkach była to odpowiedź najrzadziej wskazywana, jednak w przypadku badań w województwach, problem ten wskazało jedynie nieco ponad 1/3 badanych. W przypadku badań gminnych, pomimo tego, iż była to również najrzadziej wskazywana odpowiedź, to jednak wskazało ją 70% badanych.

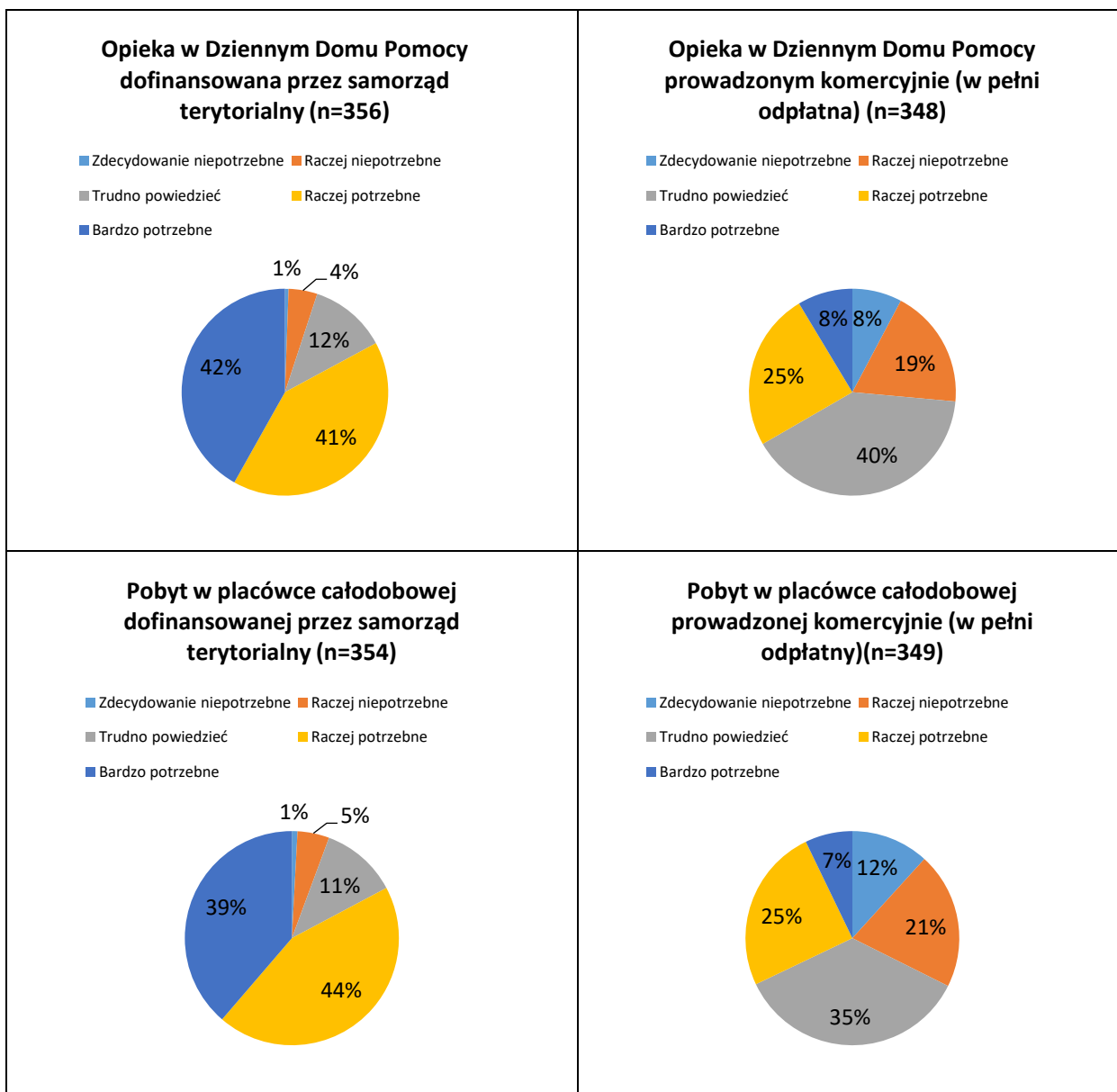

Respondenci zostali poproszeni o ocenę usług opiekuńczych dla osób starszych, które ich zdaniem mogłyby spotkać się z największym zainteresowaniem ich potencjalnych odbiorców w gminie, w której pracują. Badani, na pięciostopniowej skali mieli ocenić cztery usługi pod kątem stopnia zapotrzebowania. **Według badanych najbardziej potrzebnymi typami usług są opieka w Dziennym Domu Pomocy dofinansowana przez samorząd terytorialny** (łącznie 83% odpowiedzi twierdzących, z czego 42% odpowiedzi skrajnie pozytywnych) **oraz pobyt w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny** (83% odpowiedzi twierdzących, z czego 39% odpowiedzi skrajnie pozytywnych). Wśród tych odpowiedzi odsetek wskazań trudno powiedzieć wyniósł odpowiednio 11% i 12%, natomiast odpowiedzi wskazujące na brak zapotrzebowania na tego typu usługi nie przekroczył 6% i 5%.

Dwie kolejne usługi, które zostały umieszczone w kafeterii odpowiedzi uzyskały zdecydowanie niższe poparcie badanych. Pobyt w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatny) wskazało 33% badanych, natomiast opiekę w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatnie) 32%. Nie oznacza to jednak, że badani jednoznacznie uznali, że nie ma zapotrzebowania na tego typu usługi, o czym mogą świadczyć wysokie odsetki odpowiedzi "trudno powiedzieć". W przypadku pierwszej usługi wyniósł on 35%, a w przypadku drugiej 40%. Pobyt w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie został uznany za niepotrzebną usługę przez 33% badanych, a opieka w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatna) przez 27% badanych.

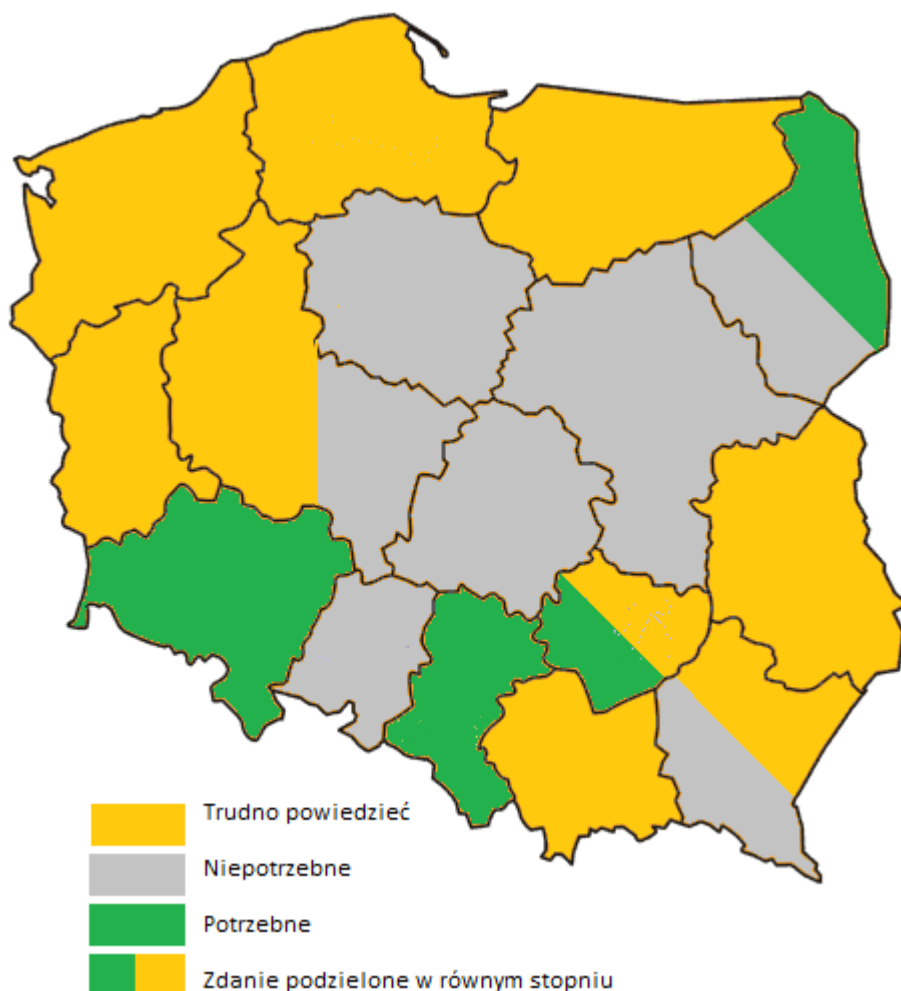
Poniższe wykresy wyraźnie wskazują na fakt, że respondenci widzą zapotrzebowanie raczej na usługi finansowane przez samorząd terytorialny, niż usługi komercyjne.

Analiza zróżnicowania terytorialnego wskazań zapotrzebowania na określony typ usługi przynosi kilka ciekawych wniosków w przypadku dwóch usług, mianowicie pobytu w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatnie) oraz opieki w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatnie). W przypadku pierwszego typu usług, wyraźnie częściej niż w pozostałych województwach wskazywano na zapotrzebowanie na tego typu usługi w województwie **Dolnośląskim, Śląskim, Podlaskim oraz Świętokrzyskim. Warto zauważyć, że najwięcej niezdecydowanych respondentów pracuje w województwach Zachodniopomorskim, Lubuskim, Lubelskim oraz Pomorskim, **natomiast najwięcej osób które nie dostrzegają zapotrzebowania na omawianą usługę pracuje****

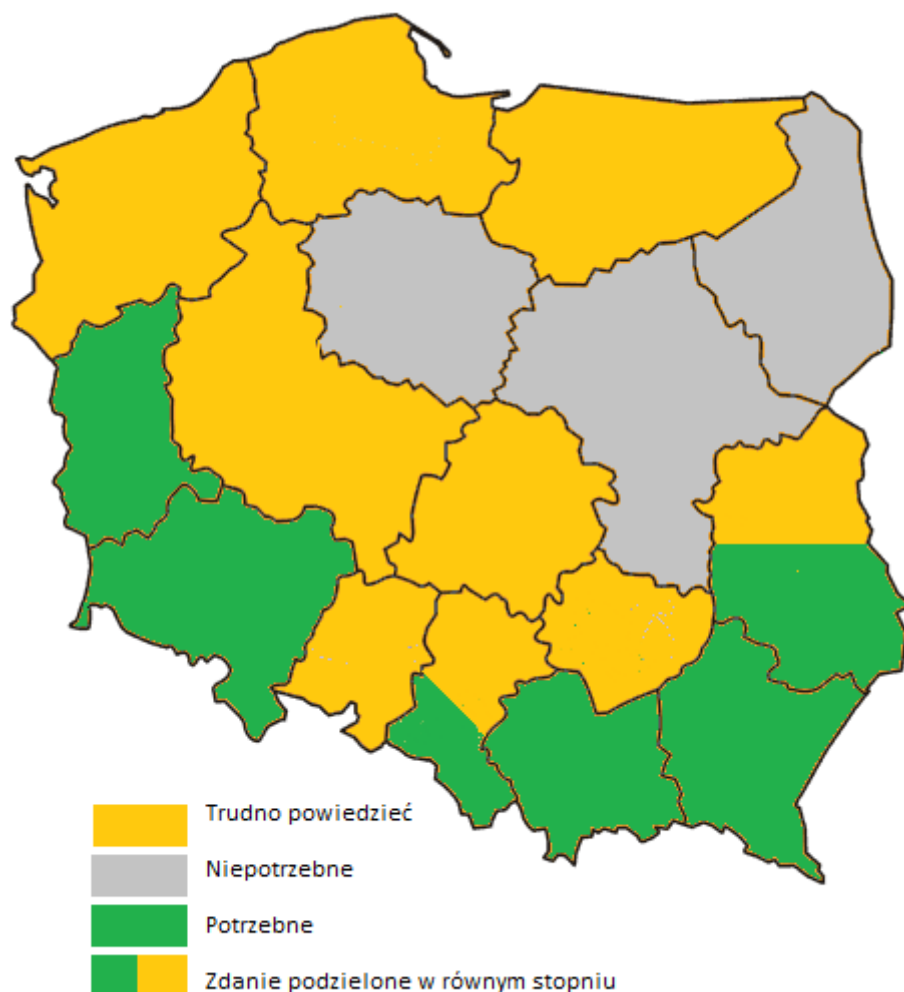
w województwach **Opolskim, Mazowieckim, Kujawsko-Pomorskim oraz Łódzkim** (mapa 1).

Mapa 1 przedstawiająca dominującą odpowiedź w danym województwie (Pobyt w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatny))

W przypadku drugiej ze wspomnianych usług, rozkład odpowiedzi jest bardzo zróżnicowany. Zdecydowanie największe zapotrzebowanie na tego typu usługi wyrazili respondenci z województw Lubuskiego, Dolnośląskiego, Podkarpackiego, Śląskiego oraz Małopolskiego, natomiast największy odsetek osób uważających za niepotrzebne komercyjne usługi opiekuńcze w Dziennych Domach Pomocy pracuje w województwie Kujawsko-Pomorskim, Mazowieckim oraz Podlaskim. Najwięcej osób niezdecydowanych pracuje natomiast w województwach Pomorskim, Świętokrzyskim, Łódzkim, Wielkopolskim oraz Warmińsko-Mazurskim.

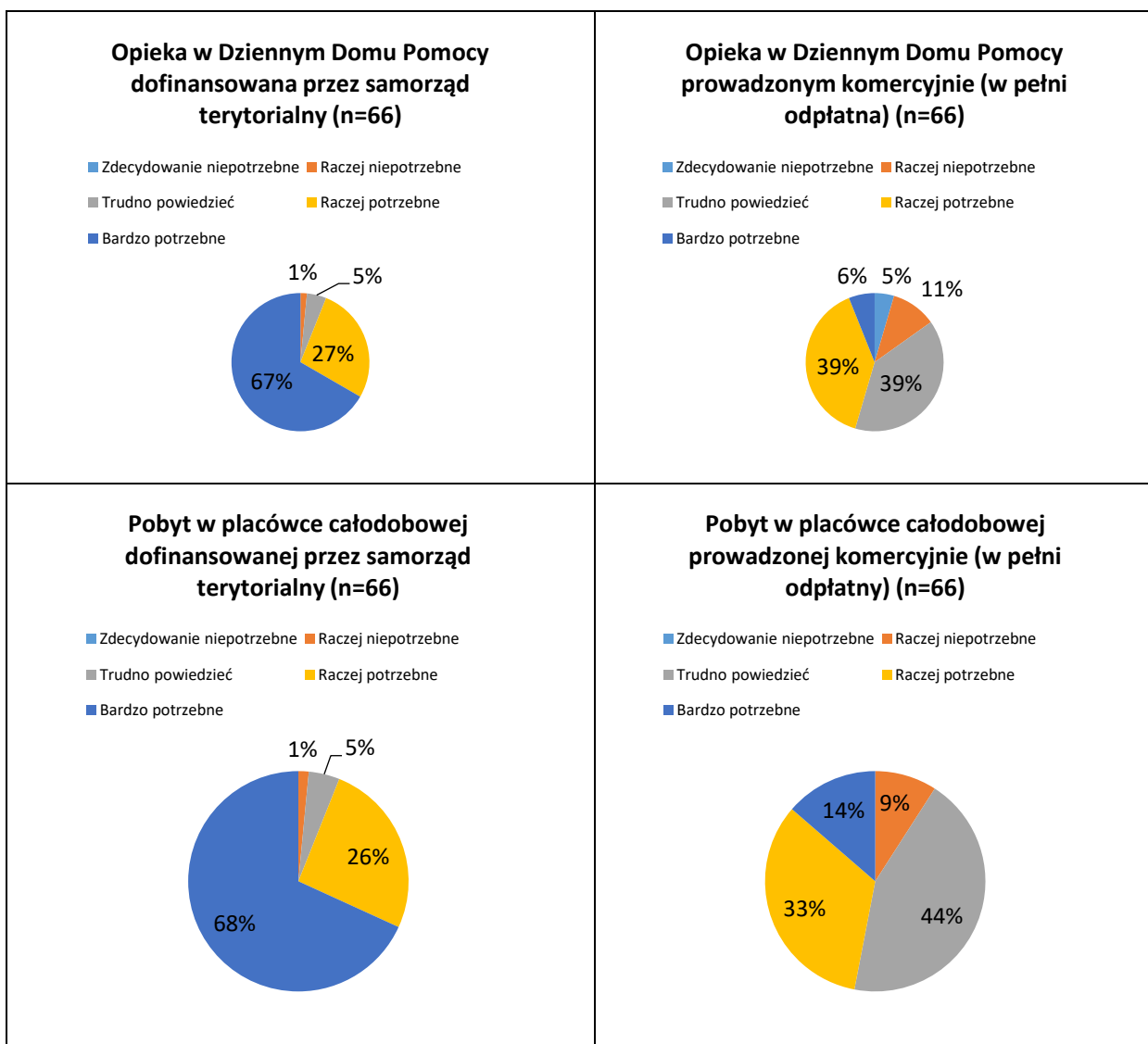
Mapa 2 przedstawiająca dominującą odpowiedź w danym województwie (Opieka w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatna)).

Warto zauważyć, że w obu zilustrowanych na mapach przypadkach województwa Kujawsko-Pomorskie oraz Mazowieckie są oznaczone kolorem szarym. Oznacza to, że **respondenci z tych województw najsilniej przeciwstawiają się komercyjnym rozwiązaniom w zakresie usług opiekuńczych. Mapy ilustrują również, że największą potrzebę usług komercyjnych dostrzegają respondenci z dolnego śląska.**

Rozkład odpowiedzi w grupie osób reprezentujących instytucje wojewódzkie jest niezwykle zbliżony do rozkładu z badań osób reprezentujących poziom gminny. Również tutaj można zaobserwować zdecydowaną opinię o wysokim zapotrzebowaniu na usługi opiekuńcze finansowane przez samorząd terytorialny. **Respondenci jednoznacznie wskazali,**

że największe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze występuje w przypadku Opieki w Dziennym Domu Pomocy dofinansowanym przez samorząd terytorialny (94% odpowiedzi, z czego 67% odpowiedzi „bardzo potrzebne”) oraz Pobytu w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny (94% odpowiedzi, z czego 68% odpowiedzi „bardzo potrzebne”). W obu przypadkach jedynie 5% badanych nie miało jednoznacznej opinii, a 1% badanych uznała, że są to usługi raczej niepotrzebne.

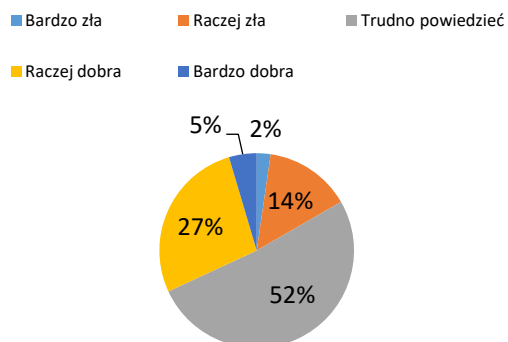
Tak jak w przypadku badań wśród pracowników gminnych, tak i w analizowanym tutaj przypadku, zapotrzebowanie na usługi komercyjne jest zdaniem badanych zdecydowanie mniejsze, niż na usługi finansowane

przez samorząd terytorialny. Zapotrzebowanie na usługi pobytu w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatne) wskazało 47% badanych (14% odpowiedzi „bardzo potrzebne”), natomiast w przypadku opieki w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatnie) odsetek wskazań wyniósł 45% (6% odpowiedzi „bardzo potrzebne”). Porównywalna grupa respondentów nie miała na ten temat jednoznacznej opinii. W przypadku pierwszego problemu, aż 44% osób wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast w przypadku drugiego odsetek ten wyniósł 39%. Co ciekawe, w przypadku całodobowej placówki prowadzonej komercyjnie, jedynie 9% badanych wskazało odpowiedź „raczej niepotrzebnie”, natomiast w przypadku komercyjnych Domów Diennej Pomocy, odsetek wyniósł 16%, z czego 5% badanych opowiedziało się za odpowiedzią „zdecydowanie niepotrzebne”.

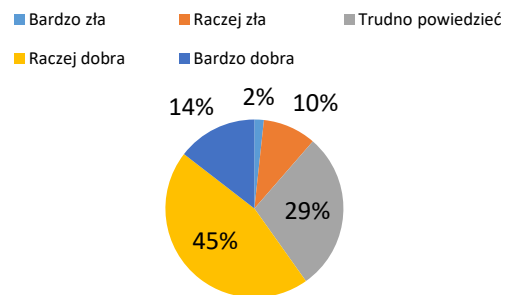
[Ocena możliwości współpracy samorządów z przyszłymi gospodarstwami opiekuńczymi](#)

Podczas prowadzonych przez CDR o/Kraków spotkań, prowadzący proponowali różne formy prawne prowadzenia gospodarstw opiekuńczych. W omawianym w niniejszym raporcie badaniu respondenci zostali poproszeni o ocenę, na ile każda z propozycji może sprawdzić się w praktyce. Respondenci mieli ocenić pięć rozwiązań form prawnych na skali pięciostopniowej.

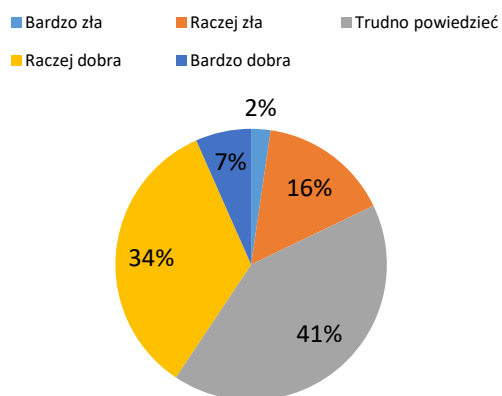
Organizację pozarządową w formie spółki non-profit (n=348)

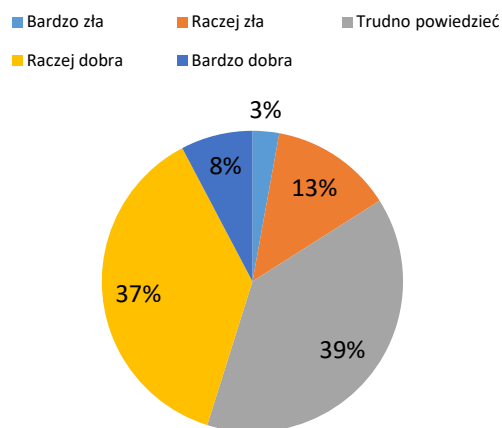
Spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd gminny (n=351)

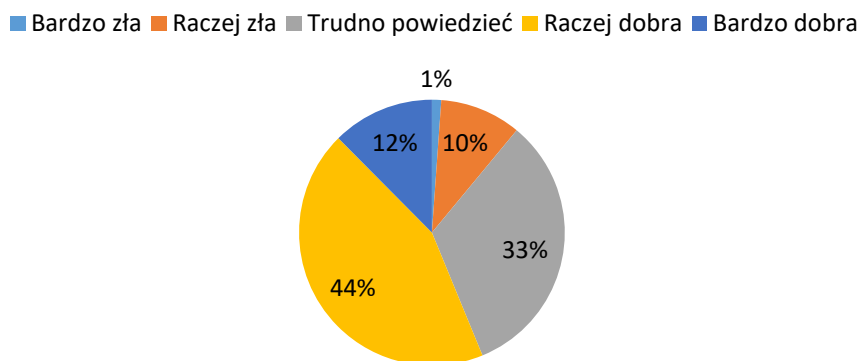
Spółdzielnię socjalną osób prawnych, w której powstanie nie był zaangażowany samorząd gminny (n=347)

Spółdzielnię socjalną osób fizycznych (n=350)

Osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą (n=354)

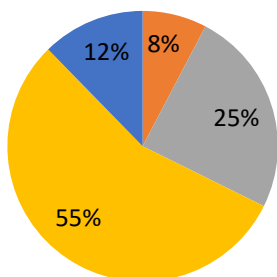
Wśród zaproponowanych form prawnych, dwie zdaniem respondentów sprawdziłyby się w praktyce zdecydowanie bardziej niż pozostałe, mianowicie gospodarstwa opiekuńcze prowadzone przez spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd gminny (14% odpowiedzi bardzo dobra, 45% odpowiedzi raczej dobra) oraz gospodarstwa opiekuńcze prowadzone przez osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą (12% odpowiedzi bardzo dobra, 44% odpowiedzi raczej dobra). Pozostałe rozwiązania prawne zostały przez respondentów ocenione jako mniej korzystne. 45% (8% bardzo dobry, 37% raczej dobry) uznało prowadzenie gospodarstw opiekuńczych przez spółdzielnię socjalną osób fizycznych za dobre rozwiązanie. W przypadku kolejnych rozwiązań odsetek wskazań kształtował się następująco: 41% (7% bardzo dobre, 34% raczej dobre) badanych opowiedziało się za prowadzeniem gospodarstw opiekuńczych przez spółdzielnię socjalną osób prawnych, w której powstanie nie był zaangażowany samorząd gminny, a w przypadku organizacji pozarządowej w formie spółki non-profit 32% (5% bardzo dobre, 2% raczej dobre) badanych uznało, że jest to dobre rozwiązanie.

Wśród badanych reprezentujących instytucje wojewódzkie inne formy prawne zostały ocenione jako te, które mają największą szansę sprawdzenia się w praktyce. Według badanych najbardziej odpowiednią formą prawną prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego jest spółdzielnia socjalna osób prawnych współtworzona przez samorząd. Aż 82% badanych uznało to rozwiązanie prawne za dobre lub bardzo dobre (odpowieź bardzo dobre – 33%, odpowiedź raczej dobre 49%). Drugim rozwiązaniem prawnym, które zostało równie dobrze ocenione przez badanych jest prowadzenie gospodarstwa opiekuńczego przez organizację pozarządową w formie spółki non-profit. Łącznie 67% badanych uznało takie rozwiązanie za dobre lub bardzo dobre (12% odpowiedzi bardzo dobre, 55% odpowiedzi raczej dobre).

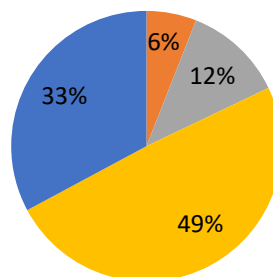
Organizację pozarządową w formie spółki non-profit (n=65)

■ Bardzo zła   ■ Raczej zła   ■ Trudno powiedzieć
■ Raczej dobra   ■ Bardzo dobra

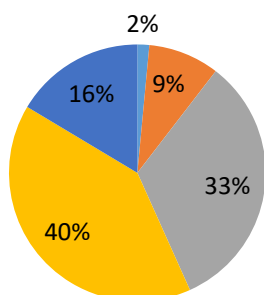
Spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd (n=67)

■ Bardzo zła   ■ Raczej zła   ■ Trudno powiedzieć
■ Raczej dobra   ■ Bardzo dobra

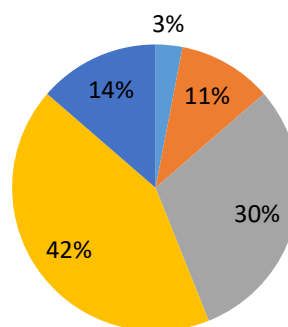
Spółdzielnię socjalną osób prawnych, w której powstanie nie był zaangażowany samorząd (n=67)

■ Bardzo zła   ■ Raczej zła   ■ Trudno powiedzieć
■ Raczej dobra   ■ Bardzo dobra

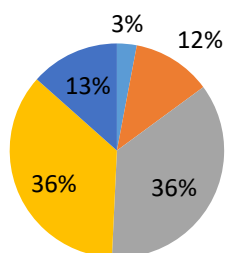
Spółdzielnię socjalną osób fizycznych (n=66)

■ Bardzo zła   ■ Raczej zła   ■ Trudno powiedzieć
■ Raczej dobra   ■ Bardzo dobra

Osobę prowadzącą działalność gospodarczą (n=67)

■ Bardzo zła   ■ Raczej zła   ■ Trudno powiedzieć   ■ Raczej dobra   ■ Bardzo dobra

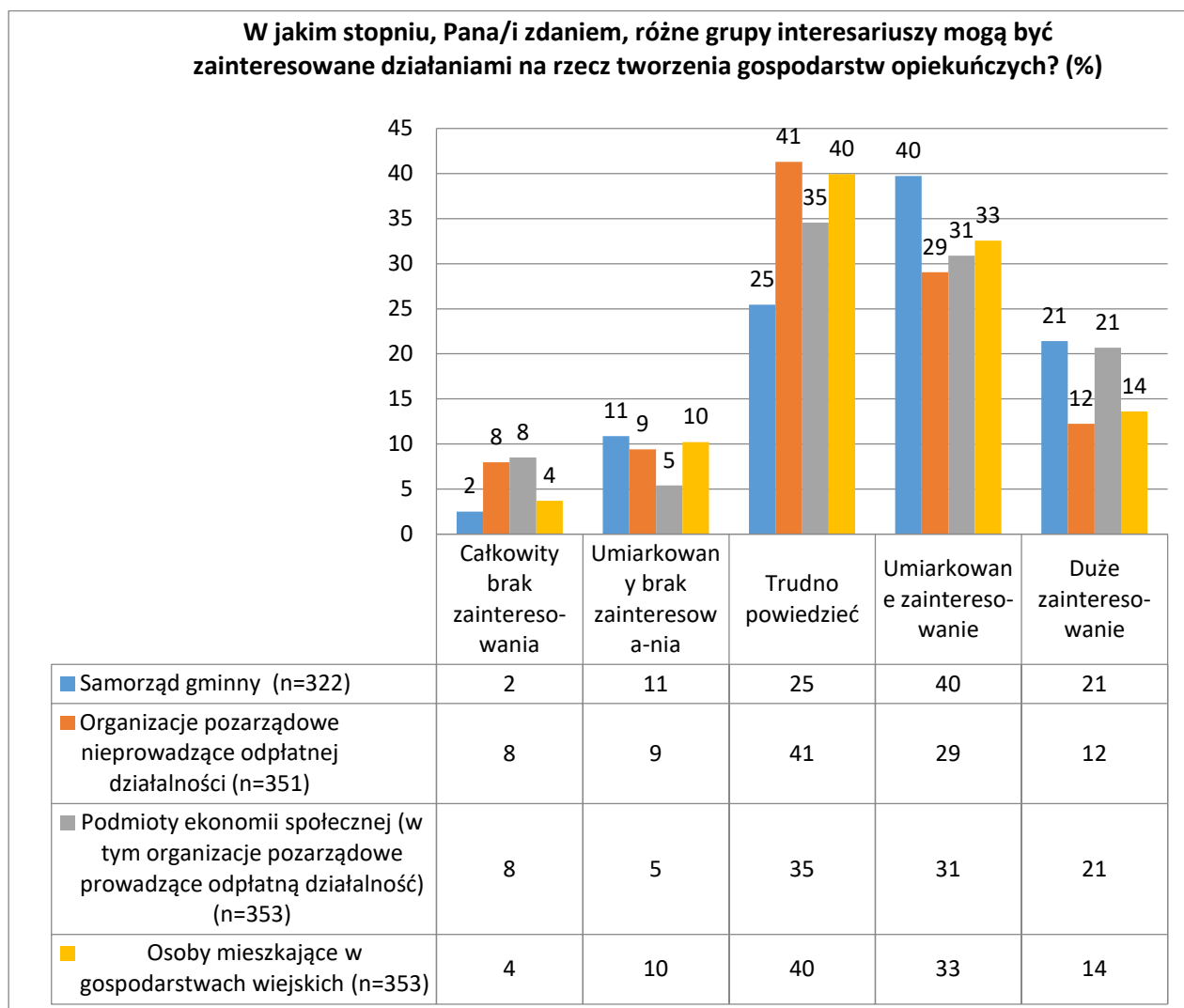

Ocena pozostałych form prawnych pod kątem szans na sprawdzenie się w praktyce nie jest jednoznaczna. Ponad połowa badanych (56%) uznała, że rozwiązaniem, które mogłyby sprawdzić się w praktyce prowadzenia gospodarstw opiekuńczych jest spółdzielnia socjalna osób prawnych, w której powstanie nie był zaangażowany samorząd (16% odpowiedzi bardzo dobre, 40% odpowiedzi raczej dobre). Taki sam odsetek badanych uznał, że spółdzielnia socjalna osób fizycznych byłaby raczej dobrym (42%) lub bardzo dobrym rozwiązaniem (14%).

Analiza porównawcza grupy badanych, którzy reprezentują instytucje gminne oraz instytucje wojewódzkie zwraca uwagę, że opinie nie różnią się co do najbardziej właściwej (sprawdzającej się w praktyce) formy prawnej, jaką jest prowadzenie gospodarstwa opiekuńczego przez spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd. Różnice występują jednak w przypadku kolejnych form prawnych. **O ile wśród osób reprezentujących instytucje gminne, forma prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego przez organizację pozarządową w formie spółki non-profit była najrzadziej wskazywaną formą, tak w przypadku badanych z grupy pracowników wojewódzkich było to rozwiązanie, które cieszyło się drugim w kolejności poparciem.** Co ciekawe, **badani reprezentujący instytucje wojewódzkie ocenili, że prowadzenie gospodarstwa opiekuńczego przez osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą jest rozwiązaniem, które ma najmniejszą szansę sprawdzenia się w praktyce, natomiast wśród badanych z instytucji gminnych, było to rozwiązanie, które zyskało bardzo duże poparcie.** Ta forma prawna wśród pracowników instytucji gminnych znalazła się na drugim miejscu pod względem oceny. **Kolejnym ciekawym wnioskiem jest większe niezdecydowanie pracowników gminnych w ocenie form działalności gospodarstw opiekuńczych niż w przypadku pracowników wojewódzkich.** Różnice w odsetkach odpowiedzi „trudno powiedzieć” są znaczące w przypadku każdej formy prawnej.

Kolejne pytanie, na które badani zostali poproszeni o odpowiedź dotyczyło oceny w jakim stopniu, różne grupy interesariuszy mogą być zainteresowane działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych. Pytanie miało na celu

zdiagnozowanie, kto w opinii pracowników instytucji gminnych oraz wojewódzkich byłby najbardziej skłonny do tego, aby uruchomić gospodarstwo opiekuńcze.

Jak pokazuje powyższy wykres, zdaniem badanych reprezentujących instytucje gminne, **najbardziej zainteresowaną grupą interesariuszy działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych są samorządy gminne (61%)**. W dalszej kolejności są to zdaniem badanych podmioty ekonomii społecznej (w tym organizacje pozarządowe prowadzące odpłatną działalność) (52%). Nieco mniej niż połowa badanych uznała, że zainteresowane byłyby również osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich (47%), a 42% badanych uznała, że organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności byłyby zainteresowane prowadzeniem działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych. **Warto zwrócić**

uwagę, że w przypadku dwóch odpowiedzi, które uzyskały mniejszy odsetek odpowiedzi wskazujący zainteresowanie podmiotów omawianymi działaniami, odsetek odpowiedzi „całkowity brak zaufania” oraz „umiarkowany brak zaufania” nie jest radykalnie wyższy niż w przypadku pozostałych dwóch odpowiedzi. Największe różnice dostrzec można w przypadku odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Zatem badani nie mieli jednoznacznej opinii na ten temat, i tym samym nie negowali jednoznacznie tych grup potencjalnych interesariuszy.

Warto zwrócić uwagę, że odpowiedzi respondentów różnią się w zależności od województwa, w którym pracują. I tak, **w przypadku wskazań samorządu gminy jako interesariuszy zainteresowanych działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych, to zdecydowanie rzadziej wskazywali tę grupę pracownicy z województw Zachodniopomorskiego i Pomorskiego.** Badani z tych województw byli najmniej zdecydowani co do tej grupy interesariuszy (odpowiedź trudno powiedzieć), ale nie wskazywali najczęściej odpowiedzi związanych z brakiem zainteresowania. **Najwięcej osób, które uznały, że samorzady gminy nie będą zainteresowane omawianym typem działań pracuje natomiast w województwie Śląskim, Świętokrzyskim oraz Warmińsko-Mazurskim.** Warto w tym miejscu zaznaczyć, że badani z województwa Zachodniopomorskiego byli najmniej zdecydowani co do wyboru odpowiedzi w przypadku każdej z czterech proponowanych w kafeterii grup interesariuszy.

Oprócz badanych ze wspomnianego wyżej województwa Zachodniopomorskiego, największy odsetek osób niezdecydowanych co do organizacji pozarządowych nieprowadzących odpłatnej działalności pracuje na Podkarpaciu oraz w Małopolsce. **Natomiast jako grupę niezainteresowanych najczęściej wskazywali tego rodzaju organizacje pracownicy z Opolszczyzny, Pomorza i Śląska.**

Analizując rozkłady odpowiedzi dotyczące podmiotów ekonomii społecznej należy zauważyć, że najwięcej niezdecydowanych badanych pracuje w województwie Zachodniopomorskim, Mazowieckim, Śląskim oraz Małopolskim, natomiast największy odsetek osób, które uznały, że jest to niezainteresowana grupa interesariuszy pracuje w województwie

Łódzkim. Należy zaznaczyć, że na tle innych województw województwo Łódzki wyróżnia się zdecydowanie w pod tym względem.

W przypadku ostatniej grupy interesariuszy, mianowicie osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich, największy odsetek osób niezdecydowanych pracuje w województwie Zachodniopomorskim, ale również Warmińsko-Mazurskim oraz Małopolskim i Wielkopolskim. Badani, którzy najczęściej wskazywali, że byłaby to grupa niezainteresowana działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych pracują natomiast na Podlasiu oraz w województwie Zachodniopomorskim.

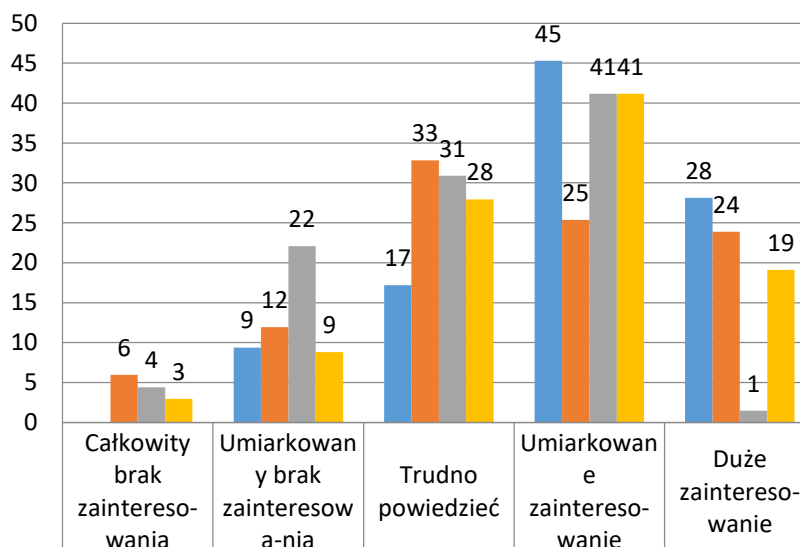
Mapa 3 przedstawiająca dominującą grupę zainteresowanych interesariuszy prowadzeniem działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych w danym województwie.

Powyższa mapa pokazuje zróżnicowanie wojewódzkie grup interesariuszy, którzy zdaniem badanych byłiby najbardziej zainteresowaną grupą podejmowaniem działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych. **Warto zauważyć, że w województwach Podkarpackim oraz Śląskim dominującą grupą byłyby osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich.** W województwie Opolskim dwie grupy zdobyły taki sam odsetek wskazań, mianowicie osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich oraz podmioty prowadzące odpłatną działalność. Ta druga odpowiedź była natomiast dominującą grupą w 4 województwach, tj. Wielkopolskim, Lubuskim, Kujawsko-Pomorskim oraz Warmińsko-Mazurskim. W pozostałych 9 województwach najbardziej zainteresowanymi byłyby zdaniem badanych samorządy gminne.

Badani reprezentujący instytucje wojewódzkie wskazali jako najbardziej zainteresowaną grupę interesariuszy działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych samorządy gminne. Łącznie 73% badanych wskazało tą grupę, w z czego 28% była przekonana o dużym zainteresowaniu, a 45% o umiarkowanym zainteresowaniu. **Drugim najczęściej wskazywanym podmiotem były osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich** (60%, z czego 19% badanych przewiduje duże zainteresowanie, a 41% umiarkowane zainteresowanie).

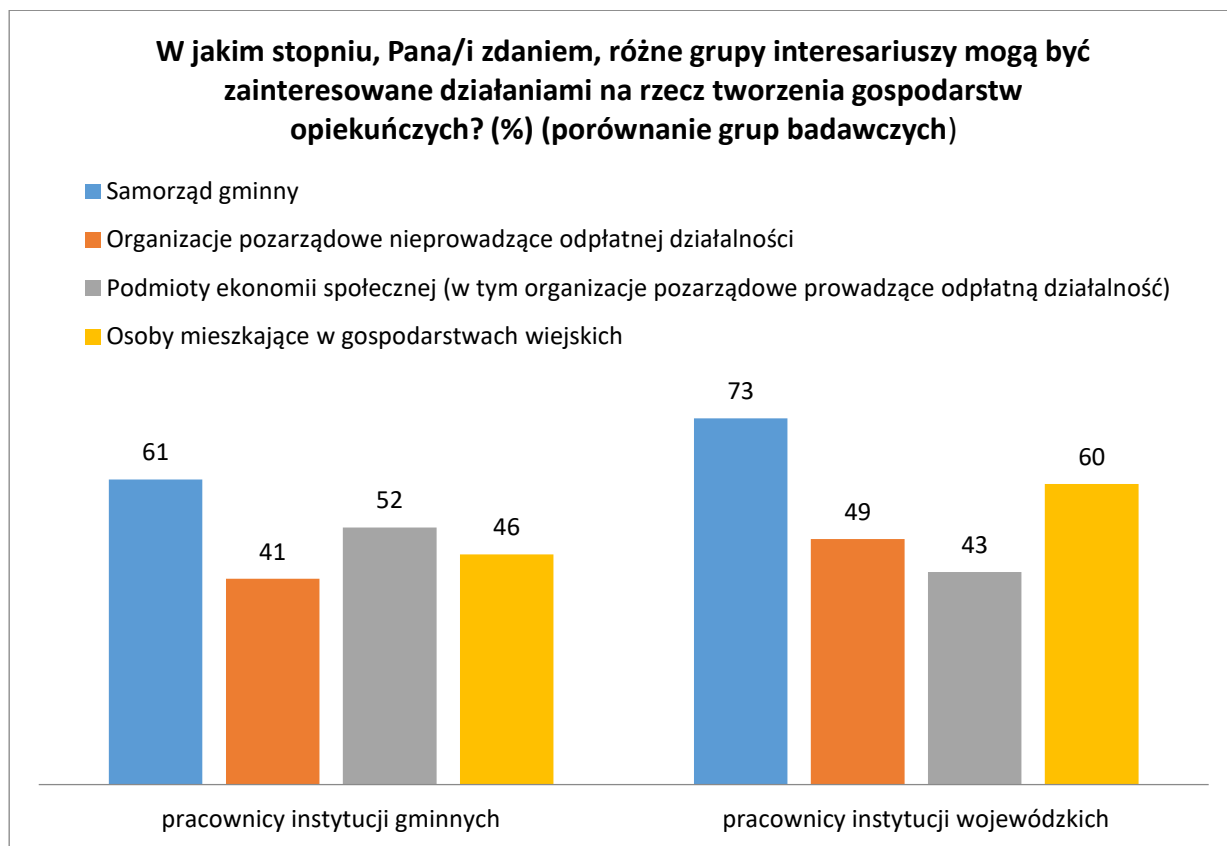
W jakim stopniu, Pana/i zdaniem, różne grupy interesariuszy mogą być zainteresowane działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych? (%)

■ Samorząd gminny (n=64)	0	9	17	45	28
■ Organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności (n=67)	6	12	33	25	24
■ Podmioty ekonomii społecznej (w tym NGO prowadzące odpłatną działalność) (n=68)	4	22	31	41	1
■ Osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich (n=68)	3	9	28	41	19

Porównując wyniki analizy respondentów reprezentujących instytucje gminne i wojewódzkie należy wskazać, że obie grupy badanych wskazały samorząd gminy jako podmiot, który mógłby być najbardziej zainteresowany działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych. Różnica pojawiła się jednak w przypadku kolejnych wskazań. Zdaniem pracowników instytucji wojewódzkich, drugą najbardziej zainteresowaną grupą interesariuszy mogą być osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich. Ta grupa interesariuszy zdaniem pracowników instytucji gminnych byłaby niemal najmniej zainteresowana spośród wymienionych w kafeterii grup. Natomiast, pracownicy gminnych instytucji uznali, że najmniej zainteresowanymi byłyby organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności, a w przypadku pracowników

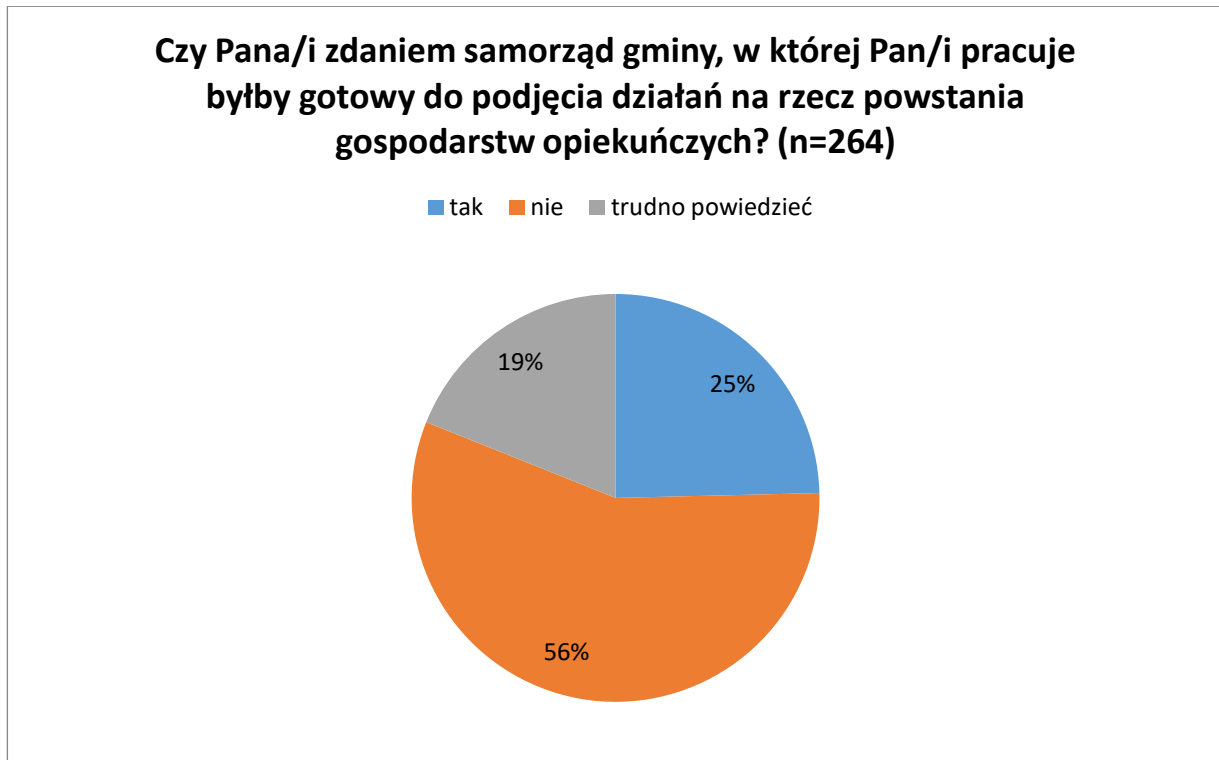
instytucji wojewódzkich, byłyby to podmioty ekonomii społecznej (w tym organizacje pozarządowe prowadzące odpłatną działalność).

Niezwykle interesujących wyników dostarcza analiza rozkładu odpowiedzi na kolejne pytanie z kwestionariusza ankiety. Badani zostali poproszeni o wskazanie, czy ich zdaniem samorząd gminy w której pracują byłby gotowy do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych. Przypomnimy, że **zdaniem badanych zarówno z grupy pracowników gminnych jak i wojewódzkich instytucji, to samorząd gminy byłby najbardziej zainteresowany podejmowaniem tego typu działań.** Zatem pytanie, którego rozkład odpowiedzi prezentuje poniższy wykres jest praktyczną egzemplifikacją tego, czy samorzady rzeczywiście mogą w tym aspekcie podjąć jakiegokolwiek przedsięwzięcia. Respondenci zostali zatem zmuszeni do odejścia od abstrakcyjnego myślenia na temat samorządów gminnych na rzecz samorządu gmin w której sami pracują z konkretnym zapleczem kadrowym, instytucjonalnym oraz finansowym. Okazało się, że na tak zadane pytanie **ponad połowa badanych (56%) uznała, że ich gmina nie jest gotowa do podjęcia tego typu działań, a jedynie ¼ badanych (25%) stwierdziła, że jest gmina**

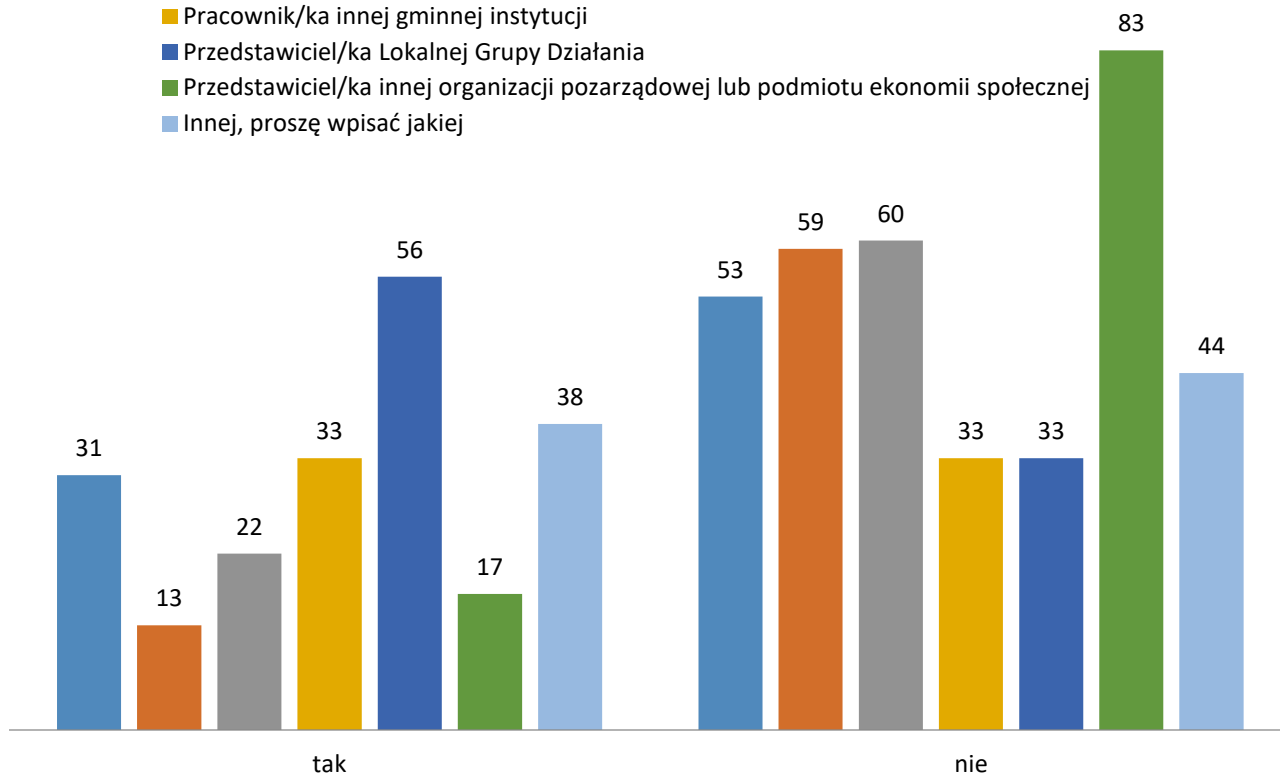
jest gotowa. Wśród badanych, 19% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Analiza rozkładu odpowiedzi dotyczącej opinii o gotowości gminy, w której pracuje respondent do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych przynosi ciekawe wnioski. Poniższy wykres pokazuje procentowy rozkład udzielanych odpowiedzi („tak”/”nie”, bez odpowiedzi „trudno powiedzieć”) w poszczególnych grupach pracowników. Okazuje się, że **wśród grup pracowników, które pozytywnie oceniają gotowość gmin są przede wszystkim pracownicy LGD (56% spośród nich ma takie zdanie), przedstawiciele innych instytucji niż wymienione w kafeterii (38%) oraz przedstawiciele innych gminnych instytucji (33%)**. Wśród grup pracowników, którzy ocenili, że gminy w których pracują nie są przygotowane do działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych wskazać należy przedstawicieli innych organizacji pozarządowych lub podmiotów ekonomii społecznej (aż 83% spośród nich uważa, że gminy nie są gotowe). W podobnym stopniu ocenili gminy za nie gotowe pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej (60%) oraz Urzędów Gmin (59%). Również ponad połowa respondentów z grupy pracowników władz samorządowych była takiego zdania (53%).

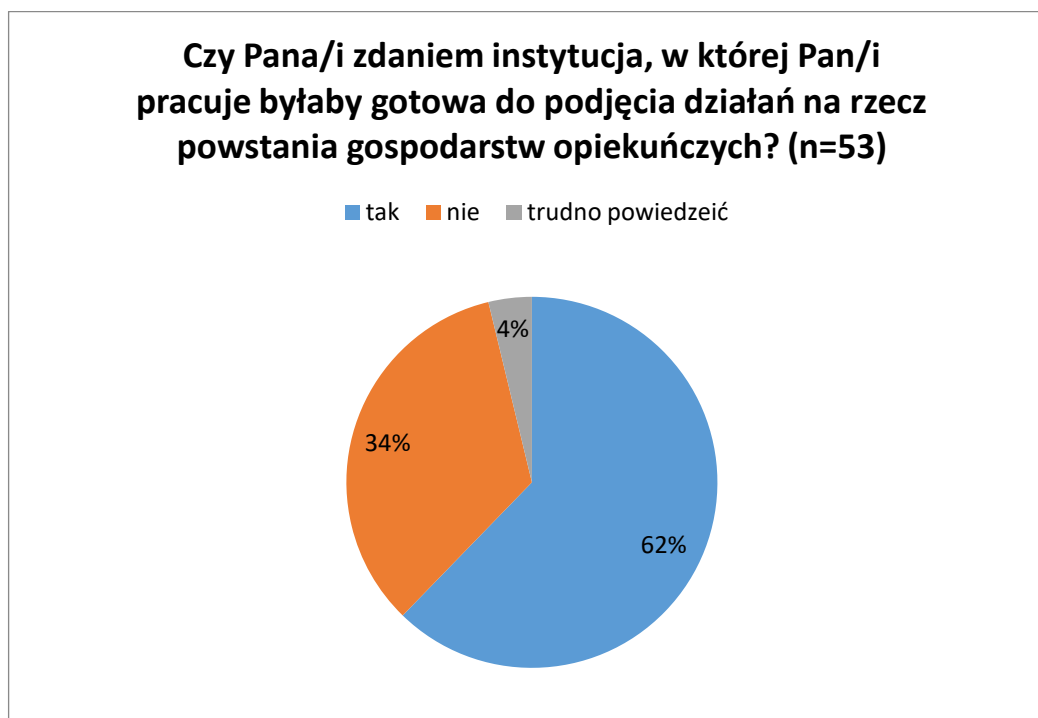
Czy Pana/i zdaniem samorząd gminy, w której Pan/i pracuje byłby gotowy do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? (%)

- Przedstawiciel/ka władz samorządowych
- Pracownik/czka Urzędu Gminy
- Pracownik/czka Ośrodka Pomocy Społecznej
- Pracownik/ka innej gminnej instytucji
- Przedstawiciel/ka Lokalnej Grupy Działania
- Przedstawiciel/ka innej organizacji pozarządowej lub podmiotu ekonomii społecznej
- Innej, proszę wpisać jakiej

Podobne pytanie jak w przypadku pracowników gminnych zostało zadane również pracownikom instytucji wojewódzkich. **Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie diametralnie różni się jednak od odpowiedzi pracowników gminnych. Znacznie ponad połowa pracowników instytucji wojewódzkich (62%) jest zdania, że instytucja, w której pracują byłaby gotowa do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych.** Ponad 1/3 badanych (34%) była przeciwnego zdania, a 4% badanych nie miało jasnej opinii na ten temat. Można zatem powiedzieć, że **w porównaniu do pracowników oceniających samorządy gminne, pracownicy instytucji wojewódzkich, oceniając gotowość tych instytucji do podejmowania działań na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych, oceniali ją zdecydowanie bardziej**

pozytywnie i byli przy tym bardziej zdecydowani w swoich sądach (znacznie niższy odsetek odpowiedzi trudno powiedzieć).

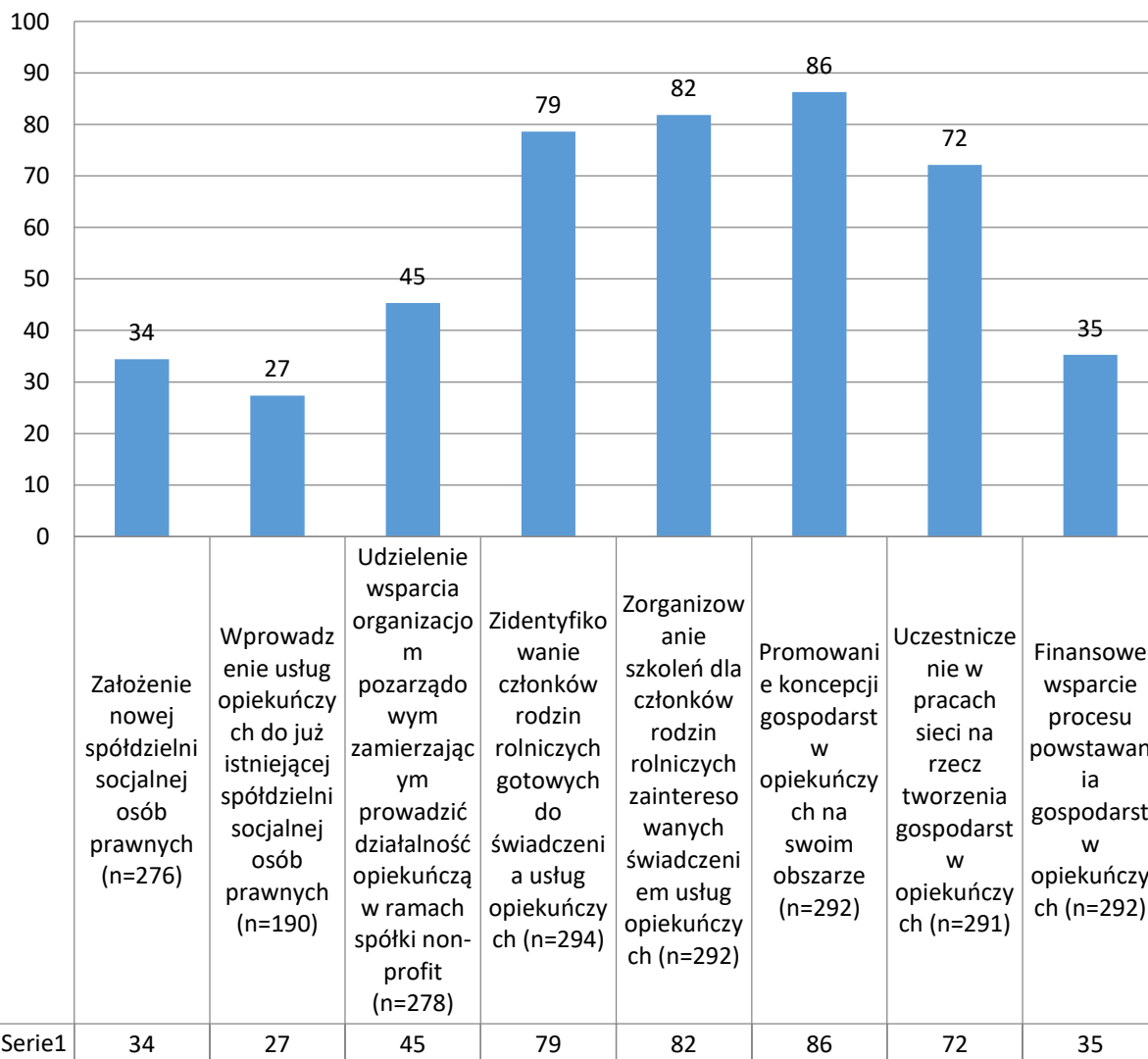
W związku z małą liczbą osób, które wypełniło ankietę wśród pracowników instytucji wojewódzkich niemożliwe jest przeprowadzenie analizy w podziale na grupy pracownicze. Warto jednak wskazać pewne fakty wykorzystując dane bezwzględne. Zwraca uwagę, że **wszyscy pracownicy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej uznali, że ich instytucje są gotowe na działania wspierające powstawanie gospodarstw opiekuńczych.** Natomiast **w Urzędach Marszałkowskich, Urzędach Wojewódzkich oraz innych instytucjach wojewódzkich, większość pracowników uznała, że ich instytucje nie są gotowe na tego typu działania.** Niestety w badaniu wzięła udział tylko jedna osoba, która zakwalifikowała siebie do grupy przedstawicieli władz samorządowych. Ta osoba nie udzieliła jednak jednoznacznej odpowiedzi w analizowanym zakresie (odpowieź „trudno powiedzieć”).

Oprócz tego, że badani byli poproszeni o ocenę gotowości samorządu gmin, w których pracują pod względem podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych, respondenci mieli również wskazać, jakiego rodzaju działania mogliby

podjąć. Poniższy wykres pokazuje odpowiedzi wskazujące dane działanie. Różnica pomiędzy odsetkiem wskazań na wykresie, a 100% nie wskazuje jednak odpowiedzi przeczących, a skumulowane odpowiedzi „trudno powiedzieć” oraz „nie”.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że wśród wszystkich typów działań, cztery uzyskały zdecydowanie większe poparcie niż pozostałe. Są to kolejno promowanie koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze (86%), zorganizowanie szkoleń dla członków rodzin rolniczych zainteresowanych świadczeniem usług opiekuńczych (82%), zidentyfikowanie członków rodzin rolniczych gotowych do świadczenia usług opiekuńczych (79%) oraz uczestniczenie w pracach sieci na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych (72%). Wśród działań, które wskazało zdecydowanie mniej respondentów znalazły się udzielenie wsparcia organizacjom pozarządowym zamierzającym prowadzić działalność opiekuńczą w ramach spółki non-profit (45%), finansowe wsparcie procesu powstawania gospodarstw opiekuńczych (35%) oraz założenie nowej spółdzielni socjalnej osób prawnych (34%). Działaniem, które uzyskało najmniejszy odsetek wskazań jest wprowadzenie usług opiekuńczych do już istniejącej spółdzielni socjalnej osób prawnych (27%).

Jakie działania Pana/i zdaniem mógłby podjąć samorząd gminy, w której Pan/i pracuje na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? (%)

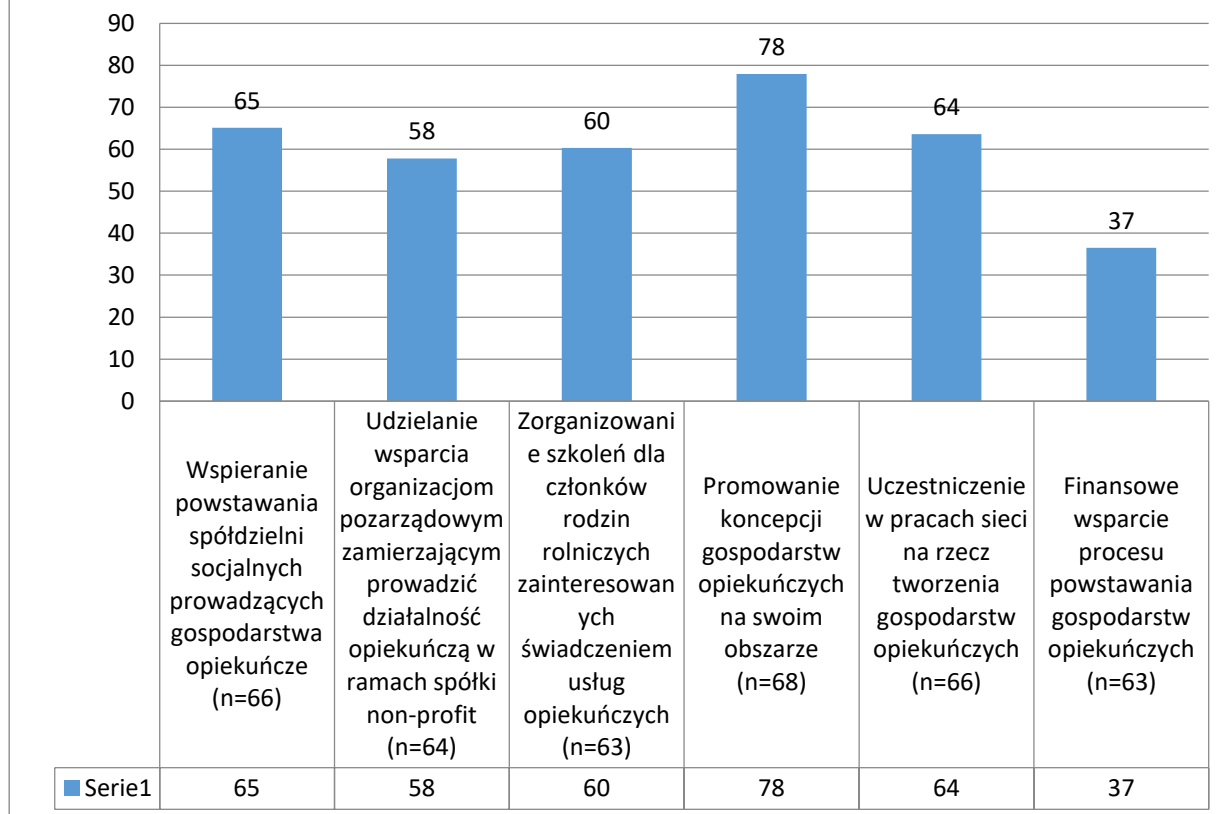
Warto zwrócić jednak uwagę, że w przypadku czterech odpowiedzi, które uzyskały poniżej 50% wskazań badanych pozostali badani zdecydowanie częściej wskazywali odpowiedź „trudno powiedzieć” niż odpowiedź „nie”. Oznacza to, że badani nie byli zdecydowani co do tych działań, a nie odrzucali ich jako działania, których samorząd gminy nie mógłby podjąć.

Analiza rozkładu odpowiedzi ze względu na miejsce pracy respondentów nie pokazuje różnic w preferencjach. Jedynie w przypadku udzielenia wsparcia organizacjom pozarządowym zamierzającym prowadzić działalność

opiekuńczą w ramach spółki non-profit wyraźnie częściej wskazywali tą odpowiedź pracownicy Lokalnych Grup Działania oraz przedstawiciele innej organizacji pozarządowej lub podmiotu ekonomii społecznej.

Wśród badanych reprezentujących instytucje wojewódzkie nie występują tak duże różnice, jak w przypadku pracowników gminnych. Promowanie koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze było najczęściej wskazywanym działaniem przez badanych (78%). W dalszej kolejności było to wspieranie powstawania spółdzielni socjalnych prowadzących gospodarstwa opiekuńcze (65%), uczestniczenie w pracach sieci na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych (64%), zorganizowanie szkoleń członków rodzin rolniczych zainteresowanych świadczeniem usług opiekuńczych (60%), udzielenie wsparcia organizacjom pozarządowym zamierzającym prowadzić działalność opiekuńczą w ramach spółki non-profit (58%). **Najrzadziej wskazywanym działaniem, które mogłaby podjąć instytucja wojewódzka było finansowanie wsparcia procesu powstawania gospodarstw opiekuńczych (37%).** Podobnie jak w przypadku badań wśród pracowników instytucji gminnych, tak i tutaj. **Niższe odsetki odpowiedzi wskazujących dane działanie nie oznaczają negowania możliwości ich podjęcia. Zdecydowana większość badanych, którzy nie wskazywali danego działania udzieliła odpowiedzi „trudno powiedzieć”, a nie „nie”.**

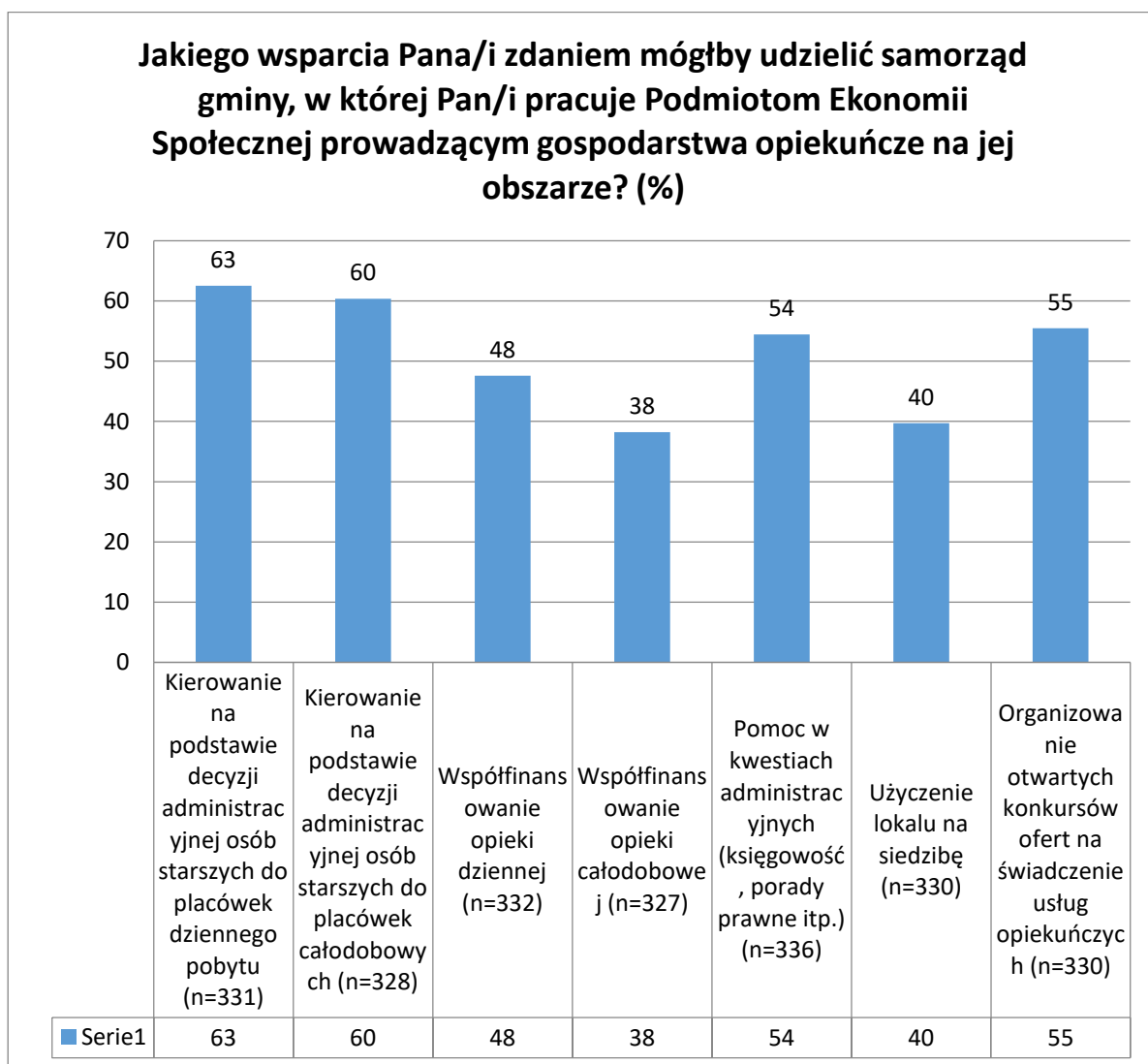
Jakie działania Pana/i zdaniem mogłaby podjąć instytucja, w której Pan/i pracuje na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? (%)

Jak zostało to już wcześniej wspomniane, liczba respondentów nie pozwala na pogłębione analizy w podziale na miejsce pracy badanych. Przegląd danych pozwala na stwierdzenie ogólnych trendów, bez potwierdzenia w wartościach względnych. Zwraca uwagę **zdecydowanie mniejsze poparcie działań promocyjnych koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze przez pracowników urzędów wojewódzkich oraz innych wojewódzkich instytucji niż wskazane w kafeterii. Ci ostatni najrzadziej spośród wszystkich grup wskazywali także działania wspierające powstawanie spółdzielni socjalnych prowadzących gospodarstwa opiekuńcze.** Tego rodzaju działania były najczęściej wskazywanymi wśród pracowników Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Kolejne pytanie, na które respondenci mieli udzielić odpowiedzi odnosiło się do pomocy, której samorząd gminy mógłby udzielić Podmiotom Ekonomii Społecznej,

które już prowadzą gospodarstwa opiekuńcze. Pytanie brzmiało: „Jakiego wsparcia Pana/i zdaniem mógłby udzielić samorząd gminy, w której Pan/i pracuje Podmiotom Ekonomii Społecznej prowadzącym gospodarstwa opiekuńcze na jej obszarze?”.

Powyższy wykres pokazuje, że cztery spośród siedmiu propozycji działań pomocowych ze strony samorządu gminy dla Podmiotów Ekonomii Społecznej uzyskały ponad pięćdziesięcioprocentowy poziom poparcia. **Badani najczęściej wskazywali na następujące działania: kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek dziennego pobytu (63%), kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek całodobowych (60%), organizowanie otwartych konkursów ofert na świadczenie usług opiekuńczych (55%) oraz pomoc w kwestiach**

administracyjnych (księgowość, porady prawne itp.) (54%). Kolejne propozycje uzyskały mniejszy odsetek wskazań (poniżej 50%). Były to kolejno współfinansowanie opieki dziennej (48%), użyczenie lokalu na siedzibę (40%). Najrzadziej wskazywaną formą udzielanego wsparcia przez samorząd gminy było współfinansowanie opieki całodobowej (38%). Taki odsetek wskazań jest zbliżony z odsetkiem badanych, którzy uznali w wyżej analizowanym pytaniu, że samorząd gminny mógłby udzielić finansowania na powstawanie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze (pytanie nr 6, 35%).

Analiza różnic w odpowiedziach respondentów w podziale na miejsce pracy przynosi ciekawe wnioski. Przedstawiciele władz samorządowych oraz Lokalnych Grup Działania są największymi zwolennikami kierowania na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek dziennego pobytu. Przedstawiciele innych organizacji pozarządowych lub podmiotów ekonomii społecznej byli natomiast największymi zwolennikami kierowania na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek całodobowych oraz użyczenia lokalu na siedzibę. Wśród pozostałych grup zawodowych, odpowiedzi nie różniły się znacząco.

Bariery w tworzeniu gospodarstw opiekuńczych

Na koniec przeprowadzonego badania ankietowego, każdy z respondentów został poproszony o odpowiedź na pytanie „Co stanowiłoby największe przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w gminie, w której Pan/i pracuje?”. Respondenci mieli ocenić w jakim stopniu wskazane w tabeli przeszkody mogą utrudnić tworzenie gospodarstw opiekuńczych w skali od 1 do 5, gdzie 1 „zdecydowanie nie”, a 5 oznacza „zdecydowanie tak”. Poniżej przedstawiono zestawienie, w którym odpowiedzi skrajne („zdecydowanie tak” oraz „zdecydowanie nie”) zostały połączone z odpowiedziami „raczej tak” oraz „raczej nie”. Zaprezentowane dane pokazują procentowy rozkład odpowiedzi.

Przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w gminie, w której pracuje respondent (%).

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych	38	32	30
Brak zainteresowania ze strony samorządu województwa	27	49	24
Brak wsparcia instytucji rządowych	14	38	48
Trudna sytuacja finansowa gminy	19	18	63
Brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze	17	21	62
Brak zainteresowania ze strony osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	21	36	43
Brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	15	30	55
Niskie zainteresowanie ofertą gospodarstw opiekuńczych wśród miejscowej ludności	19	39	42
Trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze	8	20	72
Brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze	6	18	76

Analiza rozkładu odpowiedzi wskazuje, że jedynie brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych nie powinien stanowić bariery. Ponad 1/3 badanych uznała, że nie będzie to barierą

(38%), a mniej niż 1/3 badanych (30%) uznała, że będzie. Niemal równo 1/3 badanych (32%) nie miała na ten temat jednoznacznej opinii. **Również brak zainteresowania ze strony samorządu województwa może nie stanowić bariery, jednak tutaj niemal połowa badanych (49%) nie potrafiła postawić jednoznacznej oceny.** Nieco więcej osób uznała jednak, że nie będzie to barierą (27%) niż, że będzie (24%). W przypadku pozostałych propozycji zamieszczonych w kafeterii odpowiedzi, należy wskazać zdecydowaną przewagę osób, które uważają, że będą stanowiły przeszkodę w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w gminie, w której pracują respondenci. Można jednak wyodrębnić grupę barier, które były wskazywane zdecydowanie częściej niż pozostałe. **Wśród przeszkód, które wskazywane były najczęściej znajduje się brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze (76%), trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze (72%), trudną sytuację finansową gminy (63%) oraz brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze (62%).** Mniej wskazań miały natomiast odpowiedzi brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich (55%), brak wsparcia instytucji rządowych (48%), brak zainteresowania ze strony osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich (43%) oraz niskie zainteresowanie ofertą gospodarstw opiekuńczych wśród miejscowej ludności (42%). **W przypadku tych odpowiedzi, które uzyskały nieco mniejszy odsetek wskazań jako możliwe bariery, należy wskazać, że nie jest to jednoznaczne z większym wskazaniem odpowiedzi „zdecydowanie nie” oraz „raczej nie”. Respondenci w tym przypadku częściej nie potrafili jednoznacznie wskazać swojej opinii. Tym samym nie uważali, że wymienione bariery nie będą występowały.**

Na pytanie dotyczące barier mieli odpowiedzieć również badani reprezentujący instytucje wojewódzkie. Inaczej niż w przypadku respondentów badań gminnych punktem odniesienia był obszar województwa, a nie gminy. **Co ciekawe, niemal wszystkie przedstawione w kafeterii odpowiedzi były uznawane częściej za barierę niż, że nie stanowią bariery.** Jedynie w przypadku braku zainteresowania ze strony samorządu województwa rozkład odpowiedzi podzielił się równo (po 33%)

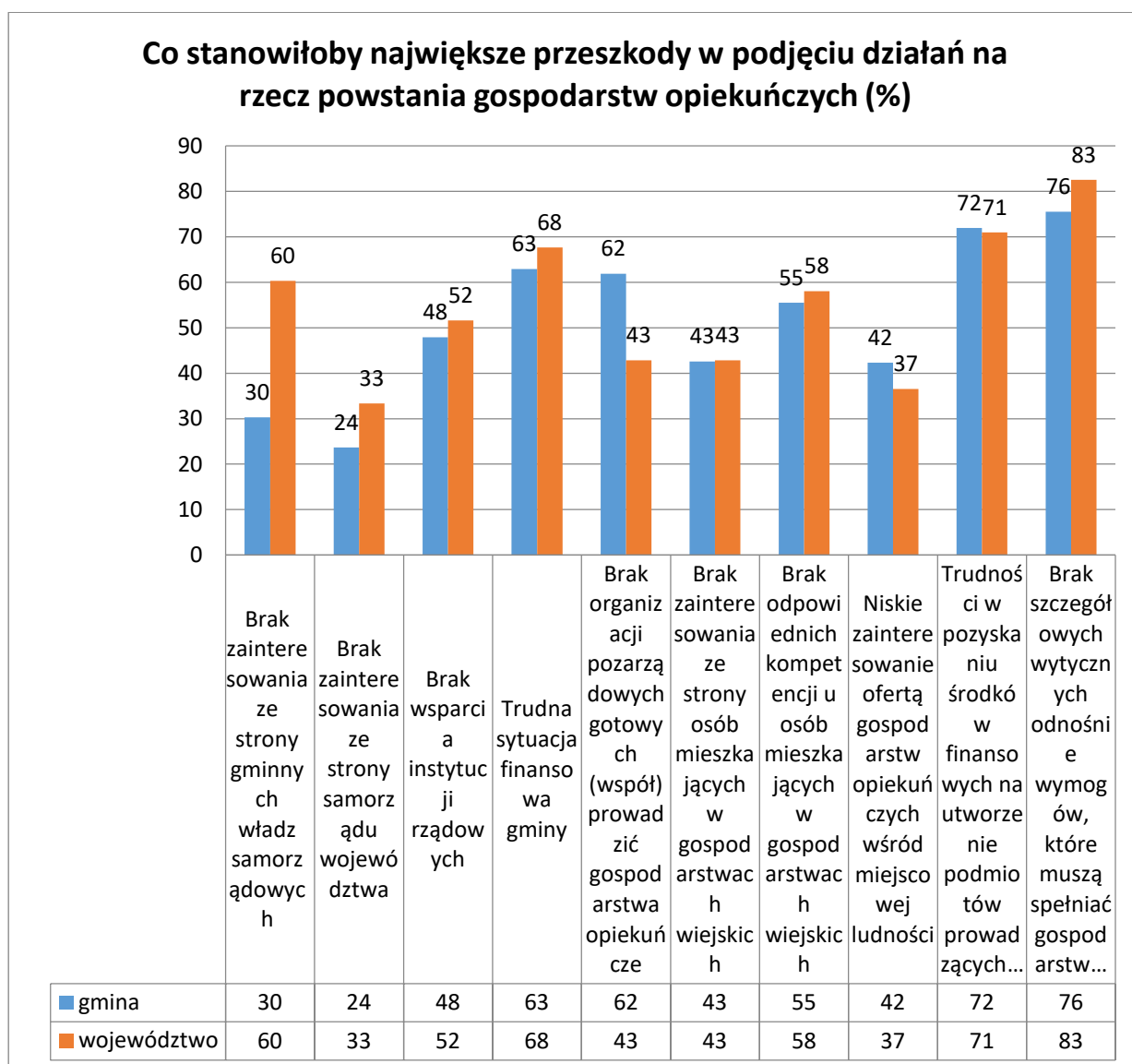
na odpowiedzi „nie”, „trudno powiedzieć” oraz „tak”. Oprócz wspomnianej bariery, niski odsetek wskazań uzyskała również przeszkoda niskiego zainteresowania ofertą gospodarstw opiekuńczych wśród miejscowej ludności (37%). Jeszcze dwie odpowiedzi uzyskały niższy niż pięćdziesięcioprocentowy odsetek wskazań. Są to brak zainteresowania ze strony osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich (43%) oraz brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze (43%). **Najwięcej wskazań otrzymały natomiast odpowiedzi brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze (82%), trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze (71%), trudna sytuacja finansowa gminy (68%), brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych (60%), brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich (58%) oraz brak wsparcia instytucji rządowych (52%).**

Przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w gminie, w której pracuje respondent (%).

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych	19	21	60
Brak zainteresowania ze strony samorządu województwa	33	33	33
Brak wsparcia instytucji rządowych	21	27	52
Trudna sytuacja finansowa gminy	9	23	68
Brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze	37	21	43
Brak zainteresowania ze strony osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	24	33	43

Brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	18	24	58
Niskie zainteresowanie ofertą gospodarstw opiekuńczych wśród miejscowej ludności	29	35	37
Trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze	13	16	71
Brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze	3	14	83

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na różnice we wskazaniach przeszkód w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych wśród przedstawicieli instytucji gminnych i wojewódzkich.

Powyższy wykres pokazuje duże różnice we wskazaniach przeszkód w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych. **Największa różnica dotyczy braku zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych. Co ciekawe, przedstawiciele instytucji wojewódzkich uważają to za ważną przeszkodę, natomiast przedstawiciele instytucji gminnych nie. Tak duże różnice nie występują jednak w przypadku zainteresowania samorządu województwa.** Zarówno przedstawiciele instytucji gminnych jak i wojewódzkich nie uznali tej przeszkody za ważną. **Istotna różnica wystąpiła również w przypadku braku odpowiedzi „brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze. Wydaje się jednak, że jest to logiczna konsekwencja obszaru, do którego odnosili się respondenci obu grup zawodowych. Na terenie województwa jest większa szansa na odnalezienie takich organizacji niż na terenie jednej gminy.** Warto również zwrócić uwagę na fakt, że dwie najczęściej wskazywane odpowiedzi są takie same zarówno w grupie przedstawicieli instytucji gminnych jak i wojewódzkich. **Najczęściej wskazywanymi odpowiedziami w obu przypadkach były kolejno brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze oraz trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze.**

Rekomendacje

- Należy zwrócić szczególną uwagę na tworzenie rozwiązań systemowych odpowiadających na problem wzrastającej liczby osób starszych wymagających opieki. W ramach tworzonego systemu należy zwiększyć ilość placówek świadczących opiekę dzienną w całej Polsce. Dobrym rozwiązaniem zdiagnozowanych problemów są gospodarstwa opiekuńcze, dlatego prace badawcze oraz wdrożeniowe w tym zakresie powinny być kontynuowane.
- W ramach tworzenia rozwiązań systemowych należy przewidzieć budżet na działania promujące przyjęte rozwiązanie.
- Opracowane działania systemowe powinny szczególnie zwracać uwagę na możliwość korzystania z usług opieki w Dziennym Domu Pomocy dofinansowanym przez samorząd terytorialny oraz pobyt w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny.
- Ważnym aspektem działań wdrożeniowo – promocyjnych powinna być edukacja interesariuszy w kierunku możliwości podejmowania działań komercyjnych w zakresie gospodarstw opiekuńczych.
- Najbardziej optymalną formą prawną prowadzenia gospodarstw opiekuńczych jest spółdzielnia socjalna osób prawnych współtworzona przez samorząd. Aby w rozwiązaniach systemowe zaangażowane były inne podmioty, należy podjąć starania edukacyjne, promocyjne oraz rozważyć możliwość wsparcia finansowania w powstawaniu tego typu gospodarstw.
- Samorząd gminy wydaje się być optymalną instytucją do prowadzenia polityki w zakresie tworzenia gospodarstw opiekuńczych. Poziom gminny wydaje się również odpowiedni ze względu na realną szansę odpowiedzi na potrzeby lokalne. W rozwiązaniach systemowych należy wskazać instytucje gminne jako odpowiedzialne za wdrożenie systemu.
- W ramach działań systemowych należy przewidzieć możliwość stworzenia platformy wymiany doświadczeń zarówno dla instytucji wdrażających (samorząd gminy) jak i beneficjentów.
- Decyzja o powołaniu instytucji wdrażającej na poziomie gminy powinna uwzględniać szerokie działania edukacyjne oraz wzmocnienie finansowe samorządów, aby realnie umożliwić podejmowanie działań przez samorządy.

- Samorządy powinny w pierwszej kolejności zająć się budowaniem własnego potencjału do tworzenia i promowania gospodarstw opiekuńczych. W dalszej kolejności powinny podjąć działania na rzecz: promowania koncepcji gospodarstw opiekuńczych, szkolenia członków rodzin rolniczych zainteresowanych świadczeniem usług opiekuńczych oraz innych podmiotów chcących podjąć takie działania, uczestnictwo i animacja pracy sieci na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych.
- Zakres kompetencji instytucji wdrażającej (samorządu) powinien uwzględniać szczególnie: kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek dziennego pobytu, kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek całodobowych, organizowanie otwartych konkursów ofert na świadczenie usług opiekuńczych, pomoc w kwestiach administracyjnych (księgowość, porady prawne itp.).
- Rekomenduje się opracowanie jasnych wytycznych legislacyjnych dotyczących tworzonego systemu. Prace te powinny być ściśle zsynchronizowane, aby uniknąć sprzeczności i niejasności funkcjonowania systemu, które negatywnie oddziaływałyby na decyzje podejmowania działalności opiekuńczej.

Aneks

Ankieta dla przedstawicieli instytucji/organizacji o zasięgu lokalnym

Szanowni Państwo!

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie realizuje projekt pn.: „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich”. Zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej przedstawionej na spotkaniu koncepcji gospodarstw opiekuńczych dla osób starszych. Państwa odpowiedzi pozwolą nam przygotować dalsze działania związane z rozwojem gospodarstw opiekuńczych w Polsce.

- 1. Czy w gminie, w której Pan/i pracuje występują problemy w zakresie opieki nad osobami starszymi?**
Proszę wstawić X w odpowiednich komórkach tabeli.

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Zwiększa się liczba osób starszych wymagających opieki			
Brakuje publicznych placówek świadczących opiekę dzienną			
Brakuje publicznych placówek świadczących opiekę całodobową			
Samorząd ponosi wysokie koszty związane z obowiązkiem zapewnienia opieki starszym osobom			
Osoby opiekujące się niesamodzielnymi członkami rodziny mają problemy z podjęciem lub kontynuowaniem pracy zawodowej			
Brakuje podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze			
Korzystanie z usług opiekuńczych wiąże się z dużymi kosztami dla rodzin osób starszych			

- 2. Jakie usługi opiekuńcze dla osób starszych mogłyby się spotkać z największym zainteresowaniem ich potencjalnych odbiorców w gminie, w której Pan/i pracuje? Proszę ocenić każdą propozycję w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie niepotrzebne”, a 5 oznacza „Bardzo potrzebne”.**

	Zdecydowanie niepotrzebne	Raczej niepotrzebne	Trudno powiedzieć	Raczej potrzebne	Bardzo potrzebne
Opieka w Dziennym Domu Pomocy dofinansowana przez samorząd terytorialny	1	2	3	4	5
Opieka w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatna)	1	2	3	4	5
Pobyty w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny	1	2	3	4	5
Pobyty w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatny)	1	2	3	4	5

Inne → proszę wpisać w polu obok jakie	
--	--

3. W jakim stopniu, Pana/i zdaniem, różne grupy interesariuszy mogą być zainteresowane działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych? Proszę ocenić zainteresowanie każdego interesariusza w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „całkowity brak zainteresowania”, a 5 oznacza „duże zainteresowanie”.

	Całkowity brak zainteresowania	Umiarkowany brak zainteresowania	Trudno powiedzieć	Umiarkowane zainteresowanie	Duże zainteresowanie
Samorząd gminny	1	2	3	4	5
Organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności	1	2	3	4	5
Podmioty ekonomii społecznej (w tym organizacje pozarządowe prowadzące odpłatną działalność)	1	2	3	4	5
Osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich	1	2	3	4	5

4. Czy zaproponowane przez CDR O/Kraków formy prawne gospodarstw opiekuńczych Pana/i zdaniem mogą sprawdzić się w praktyce? Proszę ocenić poszczególne formy prawne w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo zła”, a 5 oznacza „bardzo dobra”.

Gospodarstwa opiekuńcze prowadzone przez ...	Bardzo zła	Raczej zła	Trudno powiedzieć	Raczej dobra	Bardzo dobra
Organizację pozarządową w formie spółki non-profit	1	2	3	4	5
Spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd gminny	1	2	3	4	5
Spółdzielnię socjalną osób prawnych, w której powstanie nie był zaangażowany samorząd gminny	1	2	3	4	5
Spółdzielnię socjalną osób fizycznych	1	2	3	4	5
Osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą	1	2	3	4	5

5. Czy Pana/i zdaniem samorząd gminy, w której Pan/i pracuje byłby gotowy do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? Proszę wybrać 1 odpowiedź.
- 5.1. Tak → proszę przejść do pytania nr 6.
5.2. Trudno powiedzieć → proszę przejść do pytania nr 6.
5.3. Nie → proszę przejść do pytania nr 8.

6. Jakie działania Pana/i zdaniem mógłby podjąć samorząd gminy, w której Pan/i pracuje na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? Proszę wstawić X w odpowiednich komórkach tabeli.

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Założenie nowej spółdzielni socjalnej osób prawnych			
Wprowadzenie usług opiekuńczych do już istniejącej spółdzielni socjalnej osób prawnych (jeśli w gminie takowa nie istnieje proszę zostawić puste pole)			
Udzielenie wsparcia organizacjom pozarządowym zamierzającym prowadzić działalność opiekuńczą w ramach spółki non-profit			
Zidentyfikowanie członków rodzin rolniczych gotowych do świadczenia usług opiekuńczych			
Zorganizowanie szkoleń dla członków rodzin rolniczych zainteresowanych świadczeniem usług opiekuńczych			
Promowanie koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze			
Uczestniczenie w pracach sieci na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych			
Finansowe wsparcie procesu powstawania gospodarstw opiekuńczych			

7. Jakiego wsparcia Pana/i zdaniem mógłby udzielić samorząd gminy, w której Pan/i pracuje Podmiotom Ekonomii Społecznej prowadzącym gospodarstwa opiekuńcze na jej obszarze? Proszę wstawić X w odpowiednich komórkach tabeli.

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek dziennego pobytu			
Kierowanie na podstawie decyzji administracyjnej osób starszych do placówek całodobowych			
Współfinansowanie opieki dziennej			
Współfinansowanie opieki całodobowej			
Pomoc w kwestiach administracyjnych (księgowość, porady prawne itp.)			
Użyczenie lokalu na siedzibę			
Organizowanie otwartych konkursów ofert na świadczenie usług opiekuńczych			

- 8. Co stanowiłyby największe przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w gminie, w której Pan/i pracuje?** Proszę ocenić w jakim stopniu wskazane przeszkody mogą utrudnić tworzenie gospodarstw opiekuńczych w skali od 1 do 5, gdzie 1 „zdecydowanie nie”, a 5 oznacza „zdecydowanie tak”.

	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Trudno powiedzieć	Raczej tak	Zdecydowanie tak
Brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych	1	2	3	4	5
Brak zainteresowania ze strony samorządu województwa	1	2	3	4	5
Brak wsparcia instytucji rządowych	1	2	3	4	5
Trudna sytuacja finansowa gminy	1	2	3	4	5
Brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze	1	2	3	4	5
Brak zainteresowania ze strony osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	1	2	3	4	5
Brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	1	2	3	4	5
Niskie zainteresowanie ofertą gospodarstw opiekuńczych wśród miejscowej ludności	1	2	3	4	5
Trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze	1	2	3	4	5
Brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze	1	2	3	4	5

- 9. Proszę wskazać, do której grupy respondentów się Pan/i zalicza.** Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- 9.1. Przedstawiciel/ka władz samorządowych
- 9.2. Pracownik/czka Urzędu Gminy
- 9.3. Pracownik/czka Ośrodka Pomocy Społecznej
- 9.4. Pracownik/ka innej gminnej instytucji
- 9.5. Przedstawiciel/ka Lokalnej Grupy Działania
- 9.6. Przedstawiciel/ka innej organizacji pozarządowej lub podmiotu ekonomii społecznej
- 9.7. Innej, proszę wpisać jakiej .....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!

Ankieta dla przedstawicieli instytucji/organizacji o zasięgu regionalnym

Szanowni Państwo!

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie realizuje projekt pn.: „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich”. Zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej przedstawionej na spotkaniu koncepcji gospodarstw opiekuńczych dla osób starszych. Państwa odpowiedzi pozwolą nam przygotować dalsze działania związane z rozwojem gospodarstw opiekuńczych w Polsce.

10. Czy w województwie, w którym Pan/i pracuje, występują problemy w zakresie opieki nad osobami starszymi? Proszę wstawić X w odpowiednich komórkach tabeli.

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Zwiększa się liczba osób starszych wymagających opieki			
Brakuje publicznych placówek świadczących opiekę dzienną			
Brakuje publicznych placówek świadczących opiekę całodobową			
Samorządy gminne ponoszą wysokie koszty związane z obowiązkiem zapewnienia opieki starszym osobom			
Osoby opiekujące się niesamodzielnymi członkami rodziny mają problemy z podjęciem lub kontynuowaniem pracy zawodowej			
Brakuje podmiotów komercyjnych świadczących usługi opiekuńcze			
Korzystanie z usług opiekuńczych wiąże się z dużymi kosztami dla rodzin osób starszych			

11. Jakie usługi opiekuńcze dla osób starszych mogłyby się spotkać z największym zainteresowaniem ich potencjalnych odbiorców w województwie, w którym Pan/i pracuje? Proszę ocenić każdą propozycję w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie niepotrzebne”, a 5 oznacza „Bardzo potrzebne”.

	Zdecydowanie niepotrzebne	Raczej niepotrzebne	Trudno powiedzieć	Raczej potrzebne	Bardzo potrzebne
Opieka w Dziennym Domu Pomocy dofinansowana przez samorząd terytorialny	1	2	3	4	5
Opieka w Dziennym Domu Pomocy prowadzonym komercyjnie (w pełni odpłatna)	1	2	3	4	5
Pobyty w placówce całodobowej dofinansowanej przez samorząd terytorialny	1	2	3	4	5
Pobyty w placówce całodobowej prowadzonej komercyjnie (w pełni odpłatny)	1	2	3	4	5

Inne → proszę wpisać w polu obok jakie	
--	--

12. W jakim stopniu, Pana/i zdaniem, różne grupy interesariuszy mogą być zainteresowane działaniami na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych? Proszę ocenić zainteresowanie każdego interesariusza w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „całkowity brak zainteresowania”, a 5 oznacza „duże zainteresowanie”.

	Całkowity brak zainteresowania	Umiarkowany brak zainteresowania	Trudno powiedzieć	Umiarkowane zainteresowanie	Duże zainteresowanie
Samorząd gminny	1	2	3	4	5
Organizacje pozarządowe nieprowadzące odpłatnej działalności	1	2	3	4	5
Podmioty ekonomii społecznej (w tym NGO prowadzące odpłatną działalność)	1	2	3	4	5
Osoby mieszkające w gospodarstwach wiejskich	1	2	3	4	5

13. Czy zaproponowane przez CDR O/Kraków formy prawne gospodarstw opiekuńczych Pana/i zdaniem mogą sprawdzić się w praktyce? Proszę ocenić poszczególne formy prawne w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo zła”, a 5 oznacza „bardzo dobra”.

Gospodarstwa opiekuńcze prowadzone przez ...	Bardzo zła	Raczej zła	Trudno powiedzieć	Raczej dobra	Bardzo dobra
Organizację pozarządową w formie spółki non-profit	1	2	3	4	5
Spółdzielnię socjalną osób prawnych współtworzoną przez samorząd	1	2	3	4	5
Spółdzielnię socjalną osób prawnych, w której powstanie nie był zaangażowany samorząd	1	2	3	4	5
Spółdzielnię socjalną osób fizycznych	1	2	3	4	5
Osobę prowadzącą działalność gospodarczą	1	2	3	4	5

14. Czy Pana/i zdaniem instytucja, w której Pan/i pracuje byłaby gotowa do podjęcia działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

14.1. Tak → proszę przejść do pytania nr 6.

14.2. Trudno powiedzieć → proszę przejść do pytania nr 6.

14.3. Nie → proszę przejść do pytania nr 7.

15. Jakie działania Pana/i zdaniem mogłaby podjąć instytucja, w której Pan/i pracuje na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych? Proszę wstawić X w odpowiednich komórkach tabeli.

	Nie	Trudno powiedzieć	Tak
Wspieranie powstawania spółdzielni socjalnych prowadzących gospodarstwa opiekuńcze			
Udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym zamierzającym prowadzić działalność opiekuńczą w ramach spółki non-profit			
Zorganizowanie szkoleń dla członków rodzin rolniczych zainteresowanych świadczeniem usług opiekuńczych			
Promowanie koncepcji gospodarstw opiekuńczych na swoim obszarze			
Uczestniczenie w pracach sieci na rzecz tworzenia gospodarstw opiekuńczych			
Finansowe wsparcie procesu powstawania gospodarstw opiekuńczych			

16. Co stanowiłoby największe przeszkody w podjęciu działań na rzecz powstania gospodarstw opiekuńczych w województwie, w którym Pan/i pracuje? Proszę ocenić w jakim stopniu wskazane przeszkody mogą utrudnić tworzenie gospodarstw opiekuńczych w skali od 1 do 5, gdzie 1 „zdecydowanie nie”, a 5 oznacza „zdecydowanie tak”.

	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Trudno powiedzieć	Raczej tak	Zdecydowanie tak
Brak zainteresowania ze strony gminnych władz samorządowych	1	2	3	4	5
Brak zainteresowania ze strony samorządu województwa	1	2	3	4	5
Brak wsparcia instytucji rządowych	1	2	3	4	5
Trudna sytuacja finansowa gmin na terenie województwa	1	2	3	4	5
Brak organizacji pozarządowych gotowych (współ)prowadzić gospodarstwa opiekuńcze	1	2	3	4	5
Brak zainteresowania ze strony osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	1	2	3	4	5
Brak odpowiednich kompetencji u osób mieszkających w gospodarstwach wiejskich	1	2	3	4	5
Niskie zainteresowanie ofertą gospodarstw opiekuńczych wśród miejscowej ludności	1	2	3	4	5

Trudności w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie podmiotów prowadzących gospodarstwa opiekuńcze	1	2	3	4	5
Brak szczegółowych wytycznych odnośnie wymogów, które muszą spełniać gospodarstwa opiekuńcze	1	2	3	4	5

17. Proszę wskazać, do której grupy respondentów się Pan/i zalicza. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

17.1. Przedstawiciel/ka władz samorządowych

17.2. Pracownik/czka Urzędu Marszałkowskiego

17.3. Pracownik/czka Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

17.4. Pracownik/czka Urzędu Wojewódzkiego

17.5. Pracownik/czka innej wojewódzkiej instytucji

17.6. Pracownik/czka Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej

17.7. Innej, proszę wpisać jakiej .....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!